

EIS SPROOCH

erausgi vun der Actioun Lëtzebuergesch

Nr. 5 / Nei Folleg / XIII. Jor / 1974 / Präis 80 Fr.

Wat dran as:

Auguste Liesch:	Eng Wandlaus	1
Heng Rinnen:	Auguste Liesch	1
Leo Moulin:	De Variété-Artist »Litty«	4
René Kartheiser:	d'Fënster (Zeechnong Karin Kartheiser)	13
René Weimerskirch:	d'Télévisioun	14
René Kartheiser:	De Cortège (Zeechnong Karin Kartheiser)	15
René Weimerskirch:	d'Seeche vum Krëschtbeemchen	16
Guy Michels:	Zeechnong	17
Michel Hever:	Krëschtmount	18
...tz:	Erléisong	18
Wëllem Weis:	Eng Rous	18
Jean Milmeister:	Erënnerongen un d'Schoul	19
C. W.:	Kuljes Jing	22
Heng Klees:	Kiewerlek komm — Maikäfer flieg ! ?	28
Jos. Berrens:	Gaalgelidd	30
	Däin Hond	30
Chrétien Clement:	Alfraesummer	30
E. Schmit:	Belsch-Lëtzebuerg	31
* * *	Déi al Nimm vun de Méint	32
Klose Flëpp:	tibbi oder nët tibbi	33
Pop:	An der Oper	34
Péiter Faber:	E Spill mat Wierder	35
	Antworten	48
Josy Christen:	4 Gedichter	36
* * *	E Bréif	37
Heng Rinnen:	† Joss Thein	39
Heng Rinnen:	† Léon Senninger	40
C. W.:	Dër Stad	41
* * *	Notizen	43
	Nei Bicher	47
	Generalversammlong	

9. / Eng Wandlans.

Ob enge Hammerfrangschne seht
Eng Wandlans sech ze brechen:
D' Geld aus der Här, set sie 'Lass der
Nat leit am heischte schätzen.
Ich krüt eril en heugen Caffi;
Dat heet hier jangfide'ert;
Ich hu hier kemals me'L gedan,
Du ach noch vil gale'ert.
Ich mune seke'n, ech Lienne gut,
Al kängen als ze karanten,
Namen anner dech, sa jek 'his spe't,
Für Fra en Hammer karanten.

Eng Bei jemit dat schlegt Tod'
Vun Beschiltet Schenken;
Du deucht bei dech: „Ich wider kein Do'd,
Namen ech ~~er~~ er'ge'f Schenken.

Auguste Liesch (1874-1949)

Wien hätt bis haut nach nët den Numm *Auguste Liesch* héieren? A wann en deen Numm och vläicht nët kennt, da wëssen dach déi allermeescht Leit eppes vun der »Maus Kätti«, si hun ewell gelaacht iwwer d'»Hochzäit an der Kathedral«, iwwer d'»Hochzäit an der Vollekskichen«... Dat si Gedichter, spaasseg Saache vum Auguste L i e s c h. Mä dernieft huet en der nach vill geschriwwen, Spaasseges an, déi meescht géifen et nët mengen, och Eeshtes.

Wie wor den Auguste *Liesch*? Dat as eng Fro, déi mer alleguerte gär beäntwert hun, dofir sief s' och direkt un den Ufank gesat. Den *A. Liesch* as virun honnert Joër zu Munnëref, den 18. 8. 1874 gebuer. Sāi Papp wor Apdikter, de Ferdinand Lothar Liesch, séng Mamm d'Anna Josephine Theresia Wawer. D'Kand gouf opgeschriwwen: Joh. Baptist August. — Et wor déi »gutt an al Zäit«, wéi nach keen Zichelchen dohinner gefuer as a Mondorf ugefaang huet e »Kuroort« ze gin.

Eng Wandlaus

Op engem Honnertfrangschäin sëtzt
Eng Wandlaus sech ze bretzen:
D'Geld as den Här, sot si, 't as dat
Wat d'Leit am meeschte schätzen.

Ech krut es vill vu méngem Pappi
Dat huet mer profitéiert;
Ech hu mer keemools wéi gedon,
An och nët vill geléiert.

Ech wunne schéin, ech liewe gutt,
A sëtzen do ze raschten,
Wann aanrer sech, vu fréi bis spéit,
Fir Fra a Kanner baschten.

Eng Bei gesäit dat eeklegt Véi
Vun Agebilltheet blénken;
An denkt bei sech: „Et wär mäin Doud,
wann ech esou géif sténken.“

Zwee Jor dono wéi de Méchel Rodange sāi »Renert« drécke gelooss hat, dat Buch, dat deemools nët kaaft gouf, ee Jor nom Lentz séngem Buch »Spaass an Ierscht«. — En huet fir Affekot stodéiert. 1904 gët e Friddensriichter zu Gréivemaacher, 1907 as en um Beziirksgeriicht zu Lëtzebuerg, vun 1918 bis 1921 Generaldirekter an der Regirung (deemools gouf et den Titel Minister nach nët, nëmmen e Staatsminister, dat anert wore Generaldirekteren) mat den Departementer Justiz an ëffentlech Aarbechten. (Séng lescht Kollege woren den Nik. Welter, Alph. Neyens, de Waha an Ant. Pescatore, Staatsminister Emil Reuter). Dono gouf en Direkter vun der Douane bis 1939, du gOUNG en a Pensioun. 1937 kOUNG en an de Staatsrot, vun 1932—1946 wor en am Conseil admin. mixte des Douanes. Am Krich gouf en emol agesat an dunn op Leubus a Schlangenbad ëmgësidelt. Viru 25 Joër, den 13. März 1949 as e gestuerwen. Eng Doudesannonce an den Zeitungen, dono e »Kaleidoskop«

vum Albert Höfler; e Bréif vum P. Grégoire un de Verstuerwenen. 1964, 15 Joër no sén-
gem Doud, kënnt an de »Cahiers Luxem-
bourgeois« en Noruff, e Bild vun him, am
Facsimilé e Gedicht »d'Liewen«, mat der
heidäitscher Erzielung »Mein Freund
Anton«. — »D'Maus Kätti«, d'Geschicht
vum Besuch vun der Stadmaus an der Feld-
maus, as fir d'éischt (1936) beim Soupert zu
Lëtzebuerg gedréckt gin, d'Biller hat de
Pierre *Blanc* gemaacht. 'T as eng Geschicht
fir déi Kleng un deer déi Grouss am meesche
Freed hun, grad ewéi mam elektreschen
Zuch vum Nikleeschen. An hätt en näischt
anescht geschriwwen, et géng duer fir eng
Plaz an der Lëtzebuerger Litteratur ze hun.
— Iwwregens dierft Biirmeréng him e Steen
opriichten, well hiirt d'Duerf duurch
»d'Maus Kätti« am ganze Land bekannt as
gin. — An der Wochenzeitung »D'He-
mecht«, déi de Pierre Frieden erausgin huet
(30.9.1944—21.9.1946), sin dann eng Rëm-
merecher Dose Gedichter. De Saz bleift stoen
a 1947 kënnt beim Linden d'Buch »Al-
lerhand« eraus, mat nach däitschen a fran-
séischen Novellen, déi och an der »Hemecht«
erschénge woren. 1959 gët den Edi-Center
»Allerhand« an »D'Maus Kätti« eraus;
1966 »Allerhand an d'Maus Kätti« (4. Op-
lo, Aféierong P. Grégoire, vertount Gedich-
ter vum Josy Meisch) mat der 2. Oplo vum
Roman »Im Schatten des Eichenhofes« an
engem Band (déi 1. Oplo wor 1940 beim
Worré gedréckt gin).

Séng lëtzebuergesch Saache si spaasseg, sati-
resch, spëttelech Gedichter an denen hien eis
Lëtzebuerger weist wéi hien der gesäit, wéi
der sin a wéi der sech gin, wéi se schwätzen
a wéi se räpsen, de klengeleche Geescht a
Beschass an enger klenger Stad.

Séng Sprooch as dat modernt Lëtzebuer-
gesch, dat iwwerall uechter d'Stad geschwat
gët, mat dene schéine lëtzebuergesche fran-
séische Tournüren, grad sou wéi d'Dammen
an d'Hären do parliéieren. Et schéngt dës
dach ganz, wéi wann hien déi Fassong ze

schwätzen grad esou wéineg ausstoe konnt
— wann en och aus enger Apdékteschfamill-
jen (vum Land) hier as — dat villt Gepa-
lawers fir näischt ze soen, dat ugestrachent
Stiedsgedoons, dat de Leit vum Duerf esou
op de Mo schléit. Et weist sech schéin am
Gespréich vun der Stater Maus mat deer vu
Biirmeréng »um Feld«. Hien huet ëmmer
déi richteg Wieder fir déi ze zeechnen, déi e
wëllt molen. Den *A. Liesch* as doranner e
Meeschter. D'Reimer lafen a sprangen wéi
eng juxeg Quell iwwer déi kleng Waken, si
sin nët forcéiert. D'Häerz kluckst engem am
Leif wann een se liest, a wann se virgedroe
gin, a wir et nach esou schlecht, si gefalen
dach. Den Dréi, deen e fënt a wéi e jhongléi-
ert as dacks sou onerwaart, sou gutt duer-
bruet, wéi een et bis elo nach nët kannt huet.
An do wou en no enger Virlag schafft, wéi
dem Schiller säin »Taucher«, dem Uhland
säi »Sängers Fluch« as et héchstens nach
d'Iddi, d'Iwwerschréft, soss näischt, déi drop
hiweist, den Text as vun hei an op hei ge-
maacht, nët gemeng, ma esou wéi et sech
passt, sou wéi déi schwätzen, déi gemoolt
gin.

Et as scho richteg, wann de Fernand
Hoffmann a sénger »Mundartdichtung«
schreift, den *A. Liesch* geséich d'Saach méi
vun uewen no ënnen, vun der liberaler bour-
geoiser Säit aus, e géng de soziale Proble-
mer aus der Wee. Den *A. Liesch* wollt keng
sozialkritesch Problemer opgräifen, en huet
geschriwwen ewéi e geduucht war, hie wor
kee »klassekämpferesche« Geescht. Awer,
as en nëmmen e Mann, deen ee laache wollt
don ? Dat misst emol sérieux ënnersicht gin.
De Leit gefale spëttelech a spaasseg Gedichter
a Lidder. Si laache gär an denken nët drun,
datt si iwwer sech selwer laachen. De Spët-
tler selwer as dacks nët esou, e verstoppt
säint Bannewennegt gär hannert séngem
Spott.

Séng Gedichter sin nët ëmmer fräi erfond.
De »Joss am Muergeland« gouf an d'Wier
gesat, wéi säi Kolleg Alphonse Neyens him

eng Kéier beim Patt erzielt hat, en hätt gedreemt, e wir an Ägypte gewiescht (of den Dram awer esou wor wéi den A. Liesch en duerbréngt?), an dat vum »Tram«, wou hien engem d'Plaz verschafft hat a kee Merci krut mä... de Rescht steet am Gedicht.

E klenge Bewäis vun der aner Sait bannen an him as e. a. säi Gedicht: »Schlo kee Kand« !

D'Leit kenne séng däitsch a franséisch Aarbechte bal nët. Et géif een och nët mengen, datt dat dee selweschte *Liesch* wir. Séng Novellen, besser vläicht gesot séng Erzielungen, si lieweg a propper geschriwwen, si spriechen een un, si interesséieren. 'T si Geschichte vu Leit, aus dem Gewéinlechen an Dagdeeglechen eraus- an ausgebrach, déi hir Naupen hun, eppes anescht sin wéi dat Normaalt; Erënnerongen, Erliuftes, sief dat nun de »Freund Anton« odder d'»Ely«, d'»Tante Zinn« odder »Ma Tante Albertine«... Et gët ee waarm derbäi, et gesäit een d'Persounen agéieren a liewen.

De Roman »Im Schatten des Eichenhofes« as nun awer eng Geschichte déi nët allddeeglech as. As s' erfont, as se geschitt? Méiglech as jo alles, bal alles. Et dréit sech ëm e Jong an e Meedchen. De Jong verdangt sech um Kënnerchersmaart an der Stad op e Bauerenhaff am Guttland, hien as an der Äifel doheem. De Jong, éischte Kniecht um Haff, bréngt erëm Liewen an de Bauerebetrib, 't as nees Uerdnong do. D'Meeschteschmeedchen an de Kniecht kréien sech gär. Awer do kënnt dat Aussergewéinlecht. De Bauer erkennt op eemol, wien de Kniecht as: säin egene Jong, aus enger Freierei a sénge jonge Joren, mat enger Mod um Haff. Säi Papp wor deemols ganz dergéint, huet geroost wéi e Wellen, séng Mamm, déi doudkrank as, huet em geroden d'Meedchen nët ze bestueden. Géint säi Wëll gët en no. Wéi dem Jong séng Mamm gewuer gët, wat lass as, sollt de Schlag se schloen, dat wir jo Blutt-

schan: Brudder a Schwëster. Si konnt nët wëssen, datt d'Meedchen nët d'Kand vun hirem fréiere Freier as, mä vun engem anere Mann, — also guer keng Bluttfamill ka sin. — Et hätt ee wuel en tragescht Enn erwaart, awer hei kritt d'Geschicht en »Happy-end«. Nëmme, muss dann ëmmer alles tragesch ausgon?

Iwwer de litteraresche Wäert vun dem Aug. *Liesch* séngen däitsch a franséische Wierker soll hei nët geriicht gin. Eent as sécher, si gefalen. Geet dat nët duer? Si sin nët bekannt genuch. Séng Lëtzebuerger Saachen awer, déi sin et, dat beweisen ewell eleng déi Oploen, déi no séngem Doud erauskomm sin. D'Maus Kätti as an all Schoulbuch.

D'Hochzäit an der Cathedral, den Taucher, a wéi s' all heeschen, gin op ville Familienowenter opgesot. Ëmmer an ëmmer gët sech dermat ameséiert.

Mir wollten nëmme grad un den *Auguste Liesch* erënneren, dee virun 100 Joër op d'Welt koum a viru 25 Joër gestuerwen as. Hie verdéngt et. Wir et haut nu nët un der Zäit alles, wat hie geschriwwen huet, zesummenzesichen an an engem eenzege Band erauszegin? Sou wéi et elo mam *Michel Rodange* sénge Saache geschitt as.

Heng Rinnen

Der Madame J. Kaufmann-Liesch soe mer villmools merci fir hiirt frëndlecht Entgéintkommen. — D'Gedicht vun der »Wandlaus« as bis elo nach nët publizéiert gin.

Foto aus dem Buch »Allerhand an d'Maus Kätti«, Edi-Center, 1966.

De Variété-Artist »Litty«

Mir souzen zu e puer Alstater vrun der Tëlevisioun, fir déi all ons Sprooch-Péngécher scho laang an zéi »Fernseh« soen — wéi grad eng Rëtsch där neimoudescher Rock-Sänger a Sängeschen hir Liddercher mat Ärem a Been, a mat Bauch-an-Hënner-wibelen eraus gestuckelt hun, bis op eemol ee vun ons sot: Oh Mammeléi-Kanner! dréi dach nëmmen een um Biddeswëllen dee Butréck do zou. Déi spillen a sangen tëschent hire verkuerbelten Nouten all Méckeschëss mat, dat as jo meiwärreg fir de grénge Bauchwéi ze kréien! Oo mei!

A fir nees zou ons ze kommen, hu mer ons du un eng Hällewull ierscht a lëschtég Lidder vum Putty Stein, Louis Petit, Guill Lauff an Tony Hurst erënnert, déi mer als jonk Borschte gesongen hun, a sin doëriwwer um gutt lëtzebuergeschen Artisten-Nuem »Litty« hänke bliwen. De Litty, deen esou ze soe bal all Lidder vun dësen Auteure fir d'éischt gesongen huet.

Hien hat sech deen Nuem selwer gin; iewer hien hat nët nëmmen den Nuem, hie wor och e richtéig Litty, well en als Mënsch esou eeschtelech lëschtég-lieweg a liicht gesënt wor. Bal jiddereen huet de Litty kannt. Hie wor nët nëmmen e gudder Variété-Artist, deen sech séng Lidder no unzedonken an ze schminke wousst, iewer hie wor d'meescht dee feinen, nobelen, intelligente Litty, dee virun e Joër siechzeg an duerch d'Jore vum 14ter Krich am Adolphe Amberg-fils séngem Variété, am Vieux-Luxembourg opgetratt as. Hie koom ëmmer ewéi aus der Liedchen »am Frack« op d'Bühn, wann e séng ierscht a lëschtég Lidder zum beschte gouf. De Litty wor déi Zäit heiheem esou eppes ewéi e kleng Maurice Chevalier, an d'Stater-Leit, jonk an al, wore frou mat him, well hien se ëmmer esou gutt z'ameséiere wousst.

Wann een un all déi Lidder denkt, déi mer deemools dem Litty ofkaaft a gesongen hun, trëllen d'Gedanken engem hannescht bis an de gëllene Jonktëm, wéi een esou grad op

der Nuef de Wiirtshaus-Alter hat, an d'Aen engem esou gir un de schéine Medercher hänke blouwen. — An da kommen d'Lidder engem aus där Zäit ewéi an d'Kopp gereent, an et nurelt een se erëm... an se féischteren an hemelen een nees an de Fréijoërs-Alter, an erënnere een u vill schéi Stonnen, déi een als jonke Spréngerlek erlieft, wann ee mat enger verfeelter Freiesch dem Litty séng Lidder nogelauscht huet. Ooo... wéi huet et an engem gekriwwelt, wann esou en traueregt-schmantegt Lidd engem vun der Bühn erof an d'Ouere geschlofft koum; wann de Litty ons mat all sénger Konscht d'Lidd: »Op der Schänzchen«, »Verléift« odder d'Lidd vum »Léiwe kleng schwaarzen Domino« gesongen huet. A wat hu mer mat klakeger Stëmm an a gelleger Freed déi lëschtég Liddercher mat gesongen, besonnesch, wann et iwwer ons Zaldoten hir gong:

Zaldot sin, Zaldot sin,
Jongen, wat as dat eng Freed,
zemol bei onse Meed.
Zaldot sin, Zaldot sin,
éiweg bléif ech gären
an der Kasären.

Deemools hatten ons Zaldoten nach déi schéi schwaarz Uniform mat blénkege Knäpp a Schackoë mat roude Pomponen drop. Jid-feree wor houfereg op ons kleng Arméi, zemol wann se bei festleche Geleënheten an der Galauniform, mat der Militärmusek un der Spëtz an ons Jonge mam Gewier op der Schëller als schmock Borschten hannendru koumen. — Friddens-Zaldoten — déi Jore laang propperen Déngscht geleescht hun, fir duerno eng éierlech verdéngt Plaz an der Douane, odder als Jhandarem, Poliss, Gischtjen a Bréifdréier ze kréien. — Majo, da versteet een och... d'Liddercher aus där Zäit:

Mir hu blous dräi Kanounen —
zwou dervu si verrascht,
déi drëtt déi as gebascht.

An dene Wiirder, déi e Muenche fir Spott houl, leit dach esou vill gutt gemeent Mënschlech — an am Lidd: »Vive ons Arméi!« klénkt eng déckeg Pouz schnokeg Zefriddenheet a »Gutt-Lëtzebuergesch« mat, dat de Litty an Uniform esou iwwerzeegt vun der Bühn erof op d'Leit an op de Jonktëm schmuttere konnt:

Kuckt dir Leit ech si Rekrut
bei de Kontingenten
an ech liewen zimmelech gutt,
op dem Papp séng Renten.
Mir gin do gepréift, gedrillt,
alles léiere mir maachen,
niewent muenech nätzlech Saachen
gët och nach Zaldot gespillt.
O wat as dat eng Freed,
kengem deet déi Aarbecht leed.
Kuckt, wéi mir dee Jass hei steet
an de Succès bei de Meed.
Duerfir sangen ech voll Loscht,
hei dëst Lidd aus voller Broscht:
Eent, zwee, drei (Refrain):
Vive ons Arméi an ons Kanounen,
Vive onse Speck ons Gaardebounen!
Sot, si mir da keng aartlech Däpp
mat onse blénkege Knäpp?

Gelt, a well mer elo grad mat dene Liddercher vu fréier esou gutt am Gaang sin, duerf ech beileiwe jo nët vergiessen un e Lidd z'erënnere, dat all déi eler Leit schmunzen deet, *d'Lidd vun der Dreschmaschin*, dat, kaum datt de Litty et gesongen hat, den Tour ëm d'Land gemaacht huet.

Déi Liddercher gouwen a ménge jonke Joren och »Kapp-Ploschter« genannt, well s'esou gutt am Kapp hänke blouwen. Et huet een esou e Lidd nëmme braicht eng Kéier ze héieren, dann houg et un engem ewéi eng Zeiploschter. Tja, an elo misst ech Iech och bal soen, wéi där Liddercher eent eropkouw, wuerfir deen een oder deen aneren, d'Iddi krut fer d'Fieder an d'Tëntefaass ze zappen. Fréier op de Kiirmessen hun d'Duerf-Jongen et fir der Jomer nët gir gesin, wa Stiets

oder Nopeschduerf-Jongen ze dack mat dene schéinste Medercher gedantz hun. Uuu, da wor huerteg d'Feier am Daach, an et gouf Kläpperei. Fir dem Streit da lass ze gin, kouw de Wiirt mam Kautschuswupp — huet dem Straitmécher der e puer iwwer de Rosch gebootscht an en zuër Dir ausgelicht. Aus enger Kiirmeskläpperei huet e Schnokert d'Lidd vum »Kautschuswupp« gemaacht, dat vum Litty gesongen, ageschloen huet ewéi Blëtz mat Klëppelsteng. — Haut géif esou e Lidd »Schlager« oder »Hit« genannt; dat as wuel kee Lëtzebuerg-Numm, och nët, wann een A-schléier (mat kuerz ausgesprochenem »A«, wann ech gelift) duerfir soe misst, wann et sech och nach esou gutt bei de Kautschuswupp guede géif, well dee jo nëmme mat »Schléierei« ze donken huet, wa mer am Liddchen, dat deemols däermoossen ageschloen huet, sangen:

Du hëlt de Mätt de Kautschuswupp
a facht him eng, kreednondidjupp!
Gaangs drop du wor et him scho leed,
wéi hie gesin, wat hie gemeet —
Well vun deem décke Kautschuswupp,
do krut deen esou eng Knupp!

Et kënn een iwwer eng Abberzueléng där Lidder schreiwen, déi ewéi vill Lëtzebuergesch a Vergiess koumen. Ma un ee Lidd muss nach erënnert gin, mat deem de Steins Putty am 14.—18ter Krig, de Geck mat de »Kettenhändler« gemaacht huet. Hien huet déi Zort Leit mat de Wiirder vum Lidd méi tëppelchesno geroden ewéi wann en se ofgemoolt hätt: *)

'T as elo kaum e Jor, du hun ech ugefaangen,
ch hat kee Su,
ch wousst kee Su,
ch wor sou grad à bout.

Du sin ech eng Grëtz doëremmer schmoggle
[gaangen:

Véi a Leit,
Zwir an Hait,

*) D'ganz Lidd as am Buch »Poutty Stein: Séng bescht Liddercher«. 1959. Buck.

Kaffi, Wichs a Seid.
Haut sin ech en Här,
d'Scheefchen as am Rengen,
't soll een et nët mengen,
datt et méiglech wär . . .

Refrain:

Mir hu Geld, mir hu Geld !
't brauch sech keen ze drécke méi,
't brauch sech keen ze quëtschen.
D'Mënz as do, d'Freed këmmt no,
hopp ! jee kommt an huet e Patt,
kommt huet e Pättche mat.

An dee leschte Strophe koum et da méi
déck, fir déi, déi sech gir den Décke ge-
macht hätten, an et nët fiirdeg bruechten:

A wann elo de Krich e Jäerchen nur nach
[dauert,

Gleeft es gir,
schreiw'n ech mir,
Rentier fir op d'Dir.

Da bauen ech en Haus, datt d'ganzeg Stad
[verbauert:

Park a Gäert,
Stall a Päerd,
Bedéngter ouni Bäert . . .

Nach zwee Lidder, déi de Louis Petit a sén-
de jonke Joren geschriwwen a komponéiert
huet, as d'Lidd vum »Ugenie« an d'»Many-
la«. Haut kritt een nach eng al Rëtsch
Laachfällercher ëm d'Nues an de Mond,
wann een nees a Gedanken de Litty vru
sech geseit op der Bühn stoen, ons e A zou-
zedrécken, fir mat pëspereg-schnokeger
Stëmm de Refrain vum »Ugenie« ze sangen:

Uuuugenie, oo dech vergiessen ech nii,
looss een . . . oo looss eenzeg mech eleng
këssen dei Mëndche kleng.

Wat ech elo erzielen, dat gleeft Der vleicht
nët, a wann et och nach esou wouer as.
D'Lidd »Manyla« as och fir kleng Orcheste-
re beaarbecht 1917 erauskomm, »Manyla«
Afrikanisches Intermezzo, Louis Petit, a

gouf déi Zäit heiheem, a vu ville klengen
Orchestern an Deitschland gespillt. Esou-
guer nom 14.—18ter Krich huet d'Manyla-
Lidd den Tour duerch d'Hauptstied vun
Eiropa gemaacht, a wann deemools
»D'Deitsch-Mark« nët bei der Deiwénker
gaange wir, hätt de Louis Petit e Koup Geld
dermat verdéngt. D'Manyla gouf als Lëtze-
buerger-Lidd 67 Jor al, a séng gefälleg Wiir-
der a Melodi gin nach haut vum Camille
Felgen gesongen, iwwer d'Antenn vun on-
sem Radio. An och nach no 100 Jor wiird alt
e Lëtzebuerger doëremmer lafen, a sangen:

Manyla, du mein hiirzegt Kand,
dir zu Léift as mein Hiirz entbrannt,
gleef, ech kann, wann ech dir et soen,
nët méi vun dir, vun dir goen.
Komm mein hiirzegt Kand,
mat mir an onst Land,
do sin d'Männer vill méi trei
an och vill méi schéin wéi hei.

Gelt, Dir huet mer et sécher nët fir iwwel,
wann ech elo mat ménger Erzielegt iwwer
de Variété-Artist »Litty« ophalen, well et
kënnst ee meiwärreg e Boch iwwer hien a
séng Liddercher schreiwen; iewer dëst wëll
ech nach soen: Ir ech dësen Artikel schrouf,
hun ech vill Leit, déi sech dem Litty sénger
nach z'erënnere woussten, gefrot: Ob si sei
richtege Vir- an Hausnuem wéissten ? — Ma
kee konnt mer et soen, well den Nuem Litty,
jiddferengem esou geläufig wor, datt emol
keen u sei Vir- a sein Hausnuem duecht.
Duerfir wëll ech der Madame Victorine
François fer hir Frëndlechkeet merci soen,
déi mer d'Lidder an d'Fotoë gouf, mat dene
mer un de Litty, an u sei richtegen Nuem
Toussaint Stefani erënnert hun, deen 1872
gebuer, an 1932, 60 Jor al gestuerwen as,
deen a sénge gudde Jore ville Lëtzebuerger
Leit muenech frou Stëndche gemaacht huet.

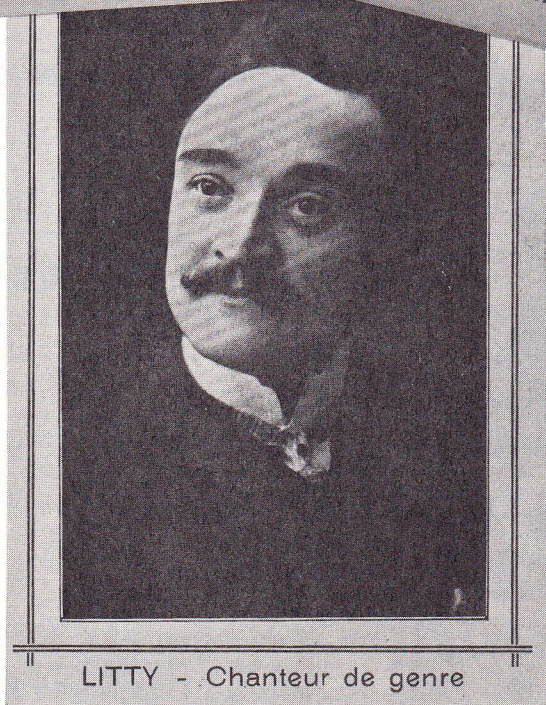
Leo Moulin

Litty Troupier flegmatique

Litty Transformiste

LITTY - Chanteur de genre

LETZEBURGER THEATERBIBLIOTHEK. — No. 133.

ROSALIE

CRÉE'ERT VUM LITTY

TEXT A MUSEK VUM LOUIS PETIT.

All Rechter virbehâlen.

Preis: 62½ Centimes.

Letzeburg.
Egentom vun der Drekerei Linden & Hansen.
1917.

ROSALIE

Couplet

Text a Musèk vum LOUIS PETIT

Moderato et bien rythmé

mf

Zu der Fra sôt éch e mol' Fêos-
son-dég, Haut gin éch e - mol e - lèng e raüs, d'Schwe'-er-
mam de' gof dû - rop 'rem gran-zég, Mè dât mécht mir neischt mé
aüs, kaüm wôr éch au kôm bis op d'Ples - dâ - rem, Le'st e
Fûo - sens - bök mir scho këng Ro', Ze't méch fest beim lén - ken
A - rem, A riff'r hém - léch mir zo': Mein
Num ass Ro - sa - lie, *rall* Mè du er - këns méch
Refrain
ff nie. Ro - sa - lie, o den Num ver - gesst mir
nie, Lôs méch aet eso' brén - nen, Gef déch dach z'er - kën - nen,
Mâch mir dach mein Hîrz me' licht, Ro - sa - lie,

o je l'aime à la fo - lie, Donk blo's fir èng Weil-chen,
 ò: déng Bo - ke - meil-chen, Weis mir dach dei le'ft Ge-
 sicht.

II.

We' éch him mei Arem wollt offere'ren,
 Hât hat séch schon an der Wull verläßt
 Mè éch wollt et fir kê Préis verle'ren,
 Ech sin him gléich nogelâft;
 Ower hat wor ne'ergens ze fannen,
 Dûrch all Café hat éch d'Rond gemât,
 Ech hât mir èng ugebonnen,
 We' éch nach nie èng hât.
 So' tröllen éch dûrch d'Strôss,
 A ruffe we' verlôs :

Refrain.

III.

Méides müorgen, t'war ge'nt fönnef Auer,
 Tröllen éch nach mat Gesank dûrch d'Städ:
 Ob dem Knädelers bei ènger Mauer,
 Hun éch kräftég hu-u-p gemât.
 Mè wan èppes séch emol wöllt machen,
 Ko'm jo do èng Police op méch dûr:
 „Sôt, wât mâcht dir hei fir Sâchen,
 'lo get dir et gewûr“,
 Dûrop hie méch erwösch,
 A firt mat mir an d'Kösch.

Refrain.

IV.

An der Kösch, dir Leit, éch muß iech sôen,
 Do hât éch èng ongemütléich Nüecht;
 Wêll sie hâten o'ni méch ze froen,
 Bei e Framönsch méch gelüogt.
 We' et an der Kösch du go'f me' klôer,
 Du hun éch méng Compagnon gesin:
 Stracks zu Birég sti mir d'Hôer,
 A we' all et mir gin,
 Dât Framönsch, o mami,
 Dât wôr mei Rosalie.

Refrain:

Rosalie,
 O dén Num vergeßt mir nie.
 Enner déngem Klédchen,
 Dûecht éch e le'ft Mèdchen,
 Mè we' sin éch bôgelâft:
 d'Rosalie,
 O dir Léit dir gléft et nie,
 t'wôr emol ké Framönsch,
 Mè et wor e Mansmönsch,
 Dén éch d'ganz Nüecht nogelâft.

Cognac, Rhum

sowie alle anderen

Edelbranntweine, Liqueure und Sirops

in vorzüglichen Qualitäten franko gegen
Nachnahme.

Distillerie Continental

Inh. Jules David-Schlesinger

Luxemburg, Freiheitsstrasse 38.

N° 6.

„d'Dreschmaschin.“

Weis: C'est ma belle amie.

Wiederum Tony Hürst

I.

An engem Duref hei am Land
Hûet e Jong ê Lëit Mädchen kannt,
Piere Misch sei jengst Marei
Ziemlech blöd derbei ganz schei.
Mä f'hat schön schwarz struw'lech Höer
D'Aen wë eng Sonn 'sō klöer
E puer Bén wë eng Uewepeif
An èn dëcken ronne Leif.
Fir sech gudd mat him ze ma'n
Ass hien oft mat dreschen gang'n.

Refrain:

„An der Scheier eleng zu zwët,
Kê Mensch hûet sie gesin
Hén hûet d'Kuerbel voll geméd } bis
An hat dréht d'Dreschmaschin.“

II.

D'Pärd gebotzt an d'Wön geschniert
D'Stall an d'Meschtepill gekiert,
D'Bëschen aus geloss op d'Wéd
Wor fir hien seng énzeg Frêd.
T'wor aus Lëit muss ech iéch soen
Dass hien d'Schaffen hun erdroen
Mä hat hât fun Lëit, kretches
Verstand wë d'Kallêf fun der Mess.
Fir him dat' mol beizedro'n
Sot hien: Loss' mir dresche go'n.

Au Refrain:

III.

E mol owends an der Scheier
Frôt hien: „Welst du mech fir Freier?“
A fir dass d'et bass gewess
Rêch mir hier deng Zockerschnëss.
„Wat soll d'n Här Paschtôer sôen?
Wann ech dat muss beichte gôen.
Mir sin' lo nach net bestuet“
Set den domme Baureknuet.
Fir him dat aus der Klatz ze schlo'n
Sot hien: „Loss' mir dresche go'n.“

Au Refrain:

IV.

Muenech Jôer ass vergangen
Wô seng Lëit hât u'gefangen
Doerno kom hien an d'Stâdt
Do göf hien des dreschen sâd.
Mä hien hat d'Marei nach gieren
Fir sech aus der Nôt ze wieren
Frôt hien him seng Hand beim Papp
An hat sot: „O nonditrapp,
„So Jong wat gengs de mengen,
Wann mir elo dresche gengen?“

Au Refrain:

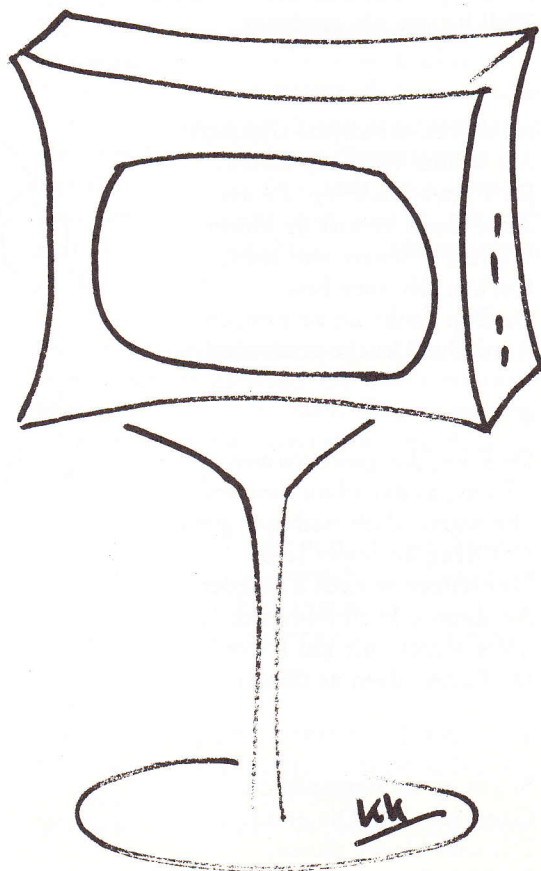

d'Fenster

Dem Noper säi Gaart,
d'Hesper Schloss,
d'Kiirch vun Izeg,
dat si Saachen
déi ech nach ni
duerch dës Fënster
erbléckst hun . . .

Mä,
ouni mech besonnesch drun ze gin,
kann ech duerch dës Raut
bis op Paräis,
op Hawaï,
an nach vill,
vill méi wäit gesinn . . .
Owes,
wann ech d'Lueden erofgelooss hun,
wann den Ament do as,
wou ech mir eleng,
verlooss,
verluer,
virkommen . . .
da sëtzen ech mech
virun dës kleng Fënster.
Am selwechten Ament
stiirmen Téin a Biller
a méng Stuff a ruffe mir zou:
„Du bas nët eleng !
Du bas nët verlooss !
Du bas nët verluer !
Mir sin dach bei dir . . . !
Ech stuurken
op di butzeg
kleng Raut ---
a vergiessen ---.

René Kartheiser

D'Télévisioun

(Lidd aus der Gaasperecher Revue 1965)

(Melodi beim Auteur ze kréien)

1.

Am Zëmmer as et däischter,
Et gët kee Wuert geschwat,
Et gët gestuerkt, gelauschtert
A sech kammoud gesat.
Um Schiirm, do wibblen d'Biller,
E Krimmi as am Gaang,
„Hei, do as jo de Killer”,
Lo sin se all gespaant.

2.

Dër Jomer, do, lo schellt et !
Wie steet dann op ? 't as d'Fro.
„Hopp, Mamm, dajee begann dech”,
Seet du dee Jéngsten do.
'T as d'Bomi an de Pätter;
Si gin an d'Rei gesat,
De Papp weist mat dem Fanger,
Well hei gët nët geschwat.

3.

An d'Kinoskëschtche flimmert
Alt weider nach eng Stonn,
De Pätter kuckt op d'Auer
An d'Gued verzitt de Monn
Wëllt si e Wuert mol soen,
Kucken déi aner béis,
De Bop fänkt un ze tompen
An d'Gued kuckt sauer-séiss.

4.

De Film, dee geet eriwwer,
„T'jëft, as dat schon esou spéit,
Dir wäerd dach nach nët goën,
Dat déng äis iewer leed.
Lo bréngen se nach d'Wieder
An dann e Futballmätsch . . .
„Nee merci, mir gin iewer.”
De Pätter, deen as dättsch.

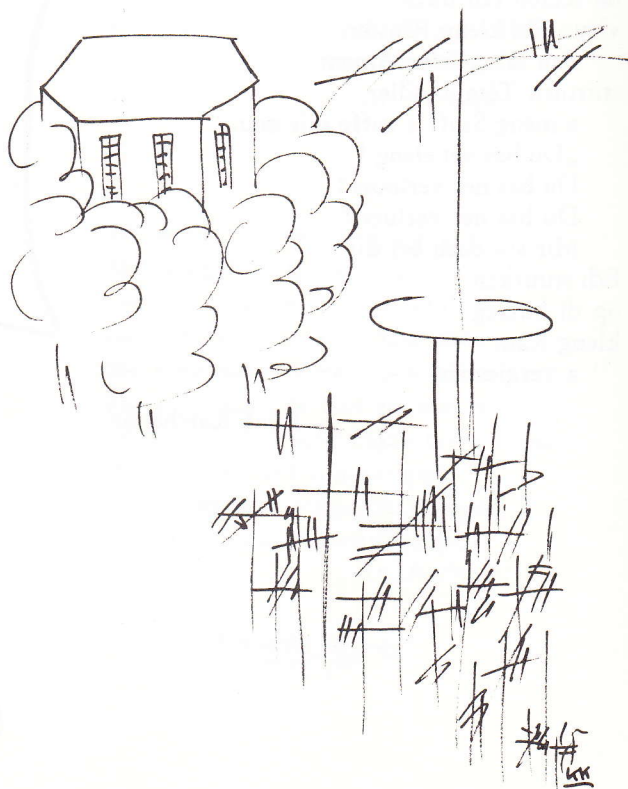
5.

Si gin op de Fousspëtzen
Ganz lues zur Dir eraus,
Déi aner bleiwe sëtzen,
De Mätsch as nach nët aus.

6.

Si krouchen näischt ze soën,
War dat eng Spezioun,
Da gin se alt nees goën,
Jo, dat as d'Tél'visioun.

René Weimerskirch

De Cortège

Datt bal hei, bal do Aarbechter, Beamten, Stodenten, Baueren, a wat weess ech wat nach, op d'Strooss gin, fir ze streiken, well se der Menong sin si géifen ongerecht behandelt, as ze verstoen.

Mä dat wat sech virun zwéin Deg hei zu Lëtzebuerg ofgespillt huet, weist besser ewéi munnech aner Manifestatiounen wivill datt am Fong nach muss gemaach gin, éier « d'Liewesqualitéit » esou as, datt mir kënnen zefridde sin.

— — — — —
D'Kathedralsauer huet Mëtteg geschloën. Souzesoen iwwertdeem as et geschitt.

An Zäit vu knaps fënnf Minutten as keen Auto méi vun der Plaz komm.

D'Leit, déi um Heemwee waren, hu sech séier an dat éischtbescht Haus eragamaach, fir jo nëmmen aus de Féiss ze sin.

Vun allen Diecher si se erof geklommen, vun alle Säite koume si erbäigelaft.

Vu Minutt zu Minutt gouwen et der méi.

Wann een der Schätzéng vun der Police ka glewen, waren et méi ewéi zéngtausend Tëlevisiounsantennen, déi am Handëmdréien virun der Gare zesumme gelaf sin.

Si hu sech an e Cortège opgestallt.

Virop gong eng Delegatioun vun »einfachen« a »fuerwegen« Antennen, lénks a riets flankéiert vu de sougenannten »Gemeinschaftsantennen«.

De Cortège as vun der Gare, duerch d'Nei Avenue, laanscht de Pôle-Nord, iwwer de Boulevard Royal, duerch d'Arsenalstrooss bis bei d'Elisabetrinne-Klinik gaang.

Et war esou voll Antennen, datt ee bal nüt méi derduerch gesinn huet. Si stunge bis uewen op de Glacis an hu gewaart, fir gewuer ze gin, wat hir Delegatioun als Äntwert aus dem Studio vu Tele-Lëtzebuerg géif matbréngen.

Wéi d'Antennen no enger gudder Stonn erëmmkomm sin, huet een hinnen ofgesinn, datt si zefridde waren.

Eng »fuerweg« Antenn huet d'Wuert ergraff a gesot:

„Léif Antennekollegen ! Mir hun d'Freed an di grouss Satisfactioun Iech matdelen ze kënnen, datt mir mat der Direktioun vu Tele-Lëtzebuerg eens gi sin. Den Här Direkter perséinlech huet eis versprach, datt hien alles géif maachen, fir datt hir Programmer esou gin, datt mir eis nüt méi ze schumme brauchen, fir se an d'Haiser weider ze leden. Eis Haaptfuerderong: »Ee« gudder Programm d'Woch op Tele-Lëtzebuerg gouf no laangen Diskussiounen ugeholl. Ech mengen Dir sid ménger Menong, wann ech soen: Dat as e Fortschrëtt ! A wann et och nëmmen »ee« gudder Programm d'Woch as, et as en Ufank, deen nüt ze verwerfen as. Mir soen Iech merci, datt Dir Eer Fräizäit hiergin huet, fir eis de Réck zu stäipen. Är Delegatioun suergt derfir, datt eise Sproch: Et muss anescht gin ! wouer gët.

Tele-Lëtzebuerg schéngt dat begraff ze hun. Mir waarden elo emol e puer Wochen of. Wa si halen, wat si versprach hun, as alles an der Rei. Wann nüt, komme mir esoulaang erëm bis datt si eis eppes Zerguttstertes virstetzen. Mä eent solle si sech gesot loosse, esou gemittlech ewéi haut geet et nüt méi erof, wa si eis berechtigt Fuerderongen an de Wand schloen.“

— — — — —
Ob Dir et gleeft odder nüt — (ech weess et as bal nüt ze glewen) dës Manifestatioun huet gewiirkt. Vun deem Dag u gouwen d'Programmer vu Tele-Lëtzebuerg di bescht a West-Europa.

— — — — —
P. S.: D'Seërcher, déi mir an der Kannerzäit gelies hun, hu meeschtens mat engem vun dësen zwéin Sätz opgehal:

„A wann se nüt gestuerwe sin, da liewen se nach haut.“

Oder:

„Wien et nüt gleeft, bezuelt en Daler.“

Fir d'ongleweg Tommessen as hei d'Numero vu méngem Postscheck 224-59.

Wie weess, vläicht gin ech elo e räiche Mann.

René Kartheiser

D'Seeche vum Krëschtbeemchen

En Dännebeemche gréng a riicht
Am Hueseგრändche stong zu viischt,
Séng Nole ware kärgesond,
E war dee schéinsten an der Rond.

Du koum an enger Wanternuecht,
Wéi d'Échel grad souz op der Wuecht,
E Mann duer an de Bësch geschlach
An huet de Beemchen ofgebrach.

Den Nuetsvull huet gedon e Kreesch,
De Mound, dee gouf vun Ierger bleech,
De Mann, deen huet nët ëmgekuckt
A gläich de Beemchen opgehuckt.

En as ganz droleg Weër gaang,
Dem Beemche gouf et angscht a baang.
Du koum e bei en eenzelt Haus,
E gong mat him bis hannenaus.

An d'Scheier huet en e gestallt,
Dat huet dem Beemchen nët gefall,
An d'Mais déi strecken d'Nues an d'Luucht,
De Virwëtz dreift se aus der Fruucht.

Sie trëpplen ëm de Bam erëm,
Sie danzen och rondëm an drëm,
Sie knabblen hei un enger Nol
A sin dach fort all op eemol.

An d'Scheier koum e feiregt Liicht,
Et war ganz op de Bam geriicht,
A richteg Stäre waren dran,
Déi hun sech un de Bam gehaang.

Schëin Engle fléien op an zou,
Sie komme guer nët méi zur Rou,
Een huet de Bam erfort geruff
An dréit e lues bis an d'kleng Stuff.

Du stong e wéi e Wonner do,
An d'Engle koumen all erno,
Si sangen him een hellegt Lidd,
Vum Himmel a vum éiwge Fridd.

De Mann koum mat de Kanner ran,
E wollt nët traue séngen An,
En huet séng knacheg Hänn gefaalt,
Séng Kanner ware bal erkaalt.

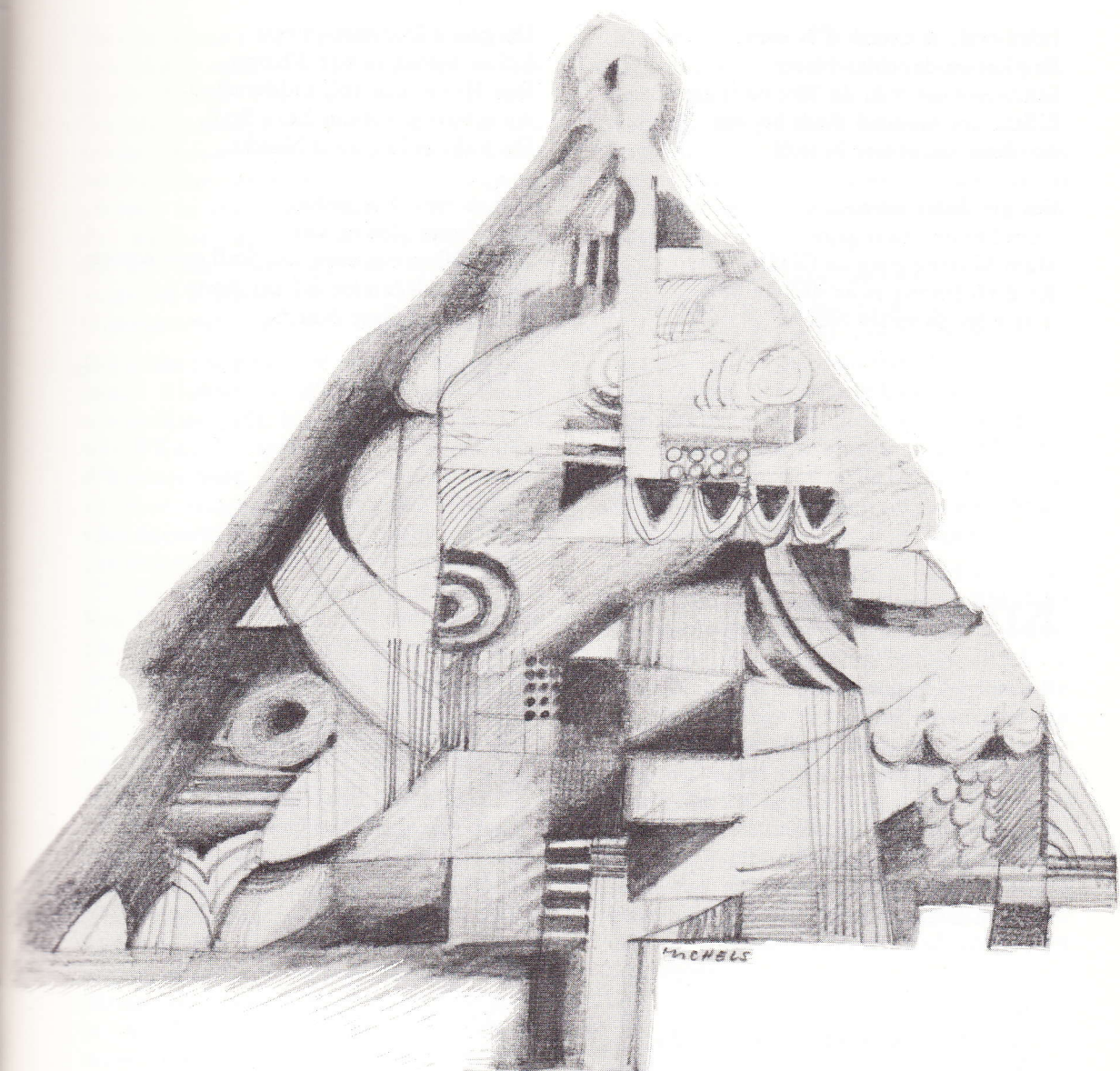
Hir Aen hun sou grouss geliicht,
Si hun all op de Bam gebiicht,
Do hunge Kuch a Kleider drun ;
Si iesse gutt an din sech un.

Si sin sou waarm a glécklech gin,
Dat hat de Papp nach ni gesinn,
De Beemchen huet voll Freed gebrannt,
An d'Englen all si gin sech d'Hand.

De Bam dron s' an den Himmel op,
Do liicht a brennt en ëmmerfort,
Soulaang wéi nach brav Kanner sin
Déi Seërcher all gutt verstin.

Dezember, 1961

René Weimerskirch

Erléisong

E Krëschtlidd

Ech gin eleng duerch d'Nuecht,
Eng kal an däischer Nuecht.
Ech weess nët wou de Wee nach geet,
E Stär um Himmel mech begleet
An dëser däischtrer Nuecht.

Ech gin dohir verzot,
Vum Stuurm ewéi gejot.
Mam Waarde gong de Glaf verluer
An d'Hoffnong as en dréiwe Bur.
't as alles däischer Nuecht.

Do geet e Liichtschäin op,
E Stär blénkt iwwer d'Kopp.
Den Himmel as voll Lidderschall,
An d'Hiirde komme bei e Stall,
Do liicht et hell an d'Nuecht.

Hei as mäi Wee gedon.
Ech bleiwe gleweg ston,
Wou d'Gottesmamm am Stall sou waarm
Do hält e Kënneche léif am Aarm
An dëser Hellger Nuecht.

8.VII.65

... tz

Krëschtmount

Wuessegiel, mat ziddreg
kal gefrueren Hänn
geet d'aalt Jor sou krëppleg,
doudmidd, lues zu Enn.

Frësch, mat roude Baken,
schléift d'léift Himmelskand
an der aarmer Krëppchen
an dem frieme Land.

O, Dezember ! du beschléiss
Woche, batter an och séiss,
Deg voll Freed, voll Suerg a Wéi;

bas e Bild voll Schiet a Liicht;
Kapp mat duebelem Gesiicht:
nieft der Doudelued — eng Wéi ...

Michel Hever

Eng Rous

Eng Rous giong op ëm Hallefnuecht
dobausse vrun der Stad.
Vum Himmel gouf déi Rous erduecht,
gouf och de Stack gesat.

Méi schéin huet nach keng Rous gebléit
heinidden an de Gäert;
dee Stack, deen sou eng Réischen dréit,
wiisst nët op onser Äerd.

Wëllem Weis

Erënnerongen un d'Schoul

Fir d'éischt sin ech nët gär an d'Schoul gaangen, dofir muss ech elo nach ëmmer dra goen. 'T wor Krich wéi ech an d'éischt Schouljoër gaange sin an 't war alles sou friem. Ech hun e bëssche gefaart an du kouv »d'Fräulein« an huet op houdäitsch gesot: „Komm sei ein lieber Schatz, dann kriegst du nachher auch 'nen Schmatz!“ An du hun ech ugefaangen ze brëllen, wéi wann ech e Messer am Hals hätt, a méng Groussmamm huet misse mat mer goen.

Déi éischt Deeg hu mer nëmme Strécher gemoolt. Riichter wéi d'Gras wisst a schifer wéi de Reen fällt. Mir hun och Béi gemoolt wéi d'Kanner sprangen a Wellen ewéi d'Waasser leeft. Donieft hu mer äis d'Biller an eiser »Luxemburger Fibel« ugekuckt, schéi faarweg Biller mat engem Meedchen dat vrun engem Bam steet, engem Bouf deem d'Stiwwele wicst, zwee Kanner déi eng Kou kucken. Weider konnt een d'Clownen am Zirkus gesinn, »d'Bremer Stadtmusikanten« an eng Mamm mat hiren zwee Kanner. Da koum e Bild vun enger Trupp vu Männer an Uniform, déi mat engem grousser rouden Hakekräizfändel opmarschéiert sin an drënner stung: „heil heil heil eile Heini eile hole Mimi heil heil heil“.

Méi wäit si mer nët kom, well du kouv den 10. September an d'Amerikaner. Fir äis war d'Schoul dun aus a gläich drop kouv d'Evaquatioun. Mir si vun enger Plaz op déi aner gezunn an hei an do hun ech mat ménger Mamm alt e bëssche gelies a schreiwe geléiert. Mir hun di al Fibel vu virum Krich, déi mam Roude Léiw vir dran, erbäi geholl a gelies: „Wer eilt? Wer feilt? Wer weint? Was scheint?“ Ech hun ëmmer gelies »Was scheint?“ well ech wousst, dass d'Seef scheint, ma 't huet eng Zäitche gedauert bis ech begraff hun, dass ee géif fir d'Sonn, déi schingt, soen »Die Sonne scheint«.

Do muss ech un eng denken, déi méi spéit geschitt ass, wéi ech erëm an d'Schoul gaange sin. Am Katchësem hate mer d'Sakramenter ze léiren an de Pol huet se opgesot.

Se koumen ewéi d'Kugel aus der Flënt: »1. Die Taufe, 2. die hl. Kommunion, 3. die Firmung, 4. die Busse, 5. die hl. Ölung, 6. die Priesterweihe, 7. die Eier... ma Här Kaplon, sot de Pol, ech verstinn nët firwat d'Eër grad fir d'lescht kommen, well dat as dach dat bescht, ech iessen der all Dag zwee!“

Ma dat war méi spéit, well ech sin dat ganz Joër a kéng Schoul méi gaangen. Fir d'éischt huet néirens d'Schoul funktionéiert a wéi mer am Fréijoër heemkoumen loug alles sou voll Minnen, dass ech nët konnt ze Fouss an d'Schoul goen, well kuerz virdru waren de Jhänge an den Arti op Minne leie bliwwen wéi se mat dem Josy op de Scheierhaff wollten Mëllech siche goen. Sou sin ech eréischt am Hierscht erëm an d'Schoul gaangen.

'T ware kéng Zensuren do an d'Schwëster Marie-Louise huet gefrot wien ewell d'éischt Schouljoër gemaacht hätt. Déi aner hun ausgestreckt, ma ech konnt nët, well ech jo nëmmen am September zéng Deg laang an d'Schoul gaange war. Du kouv ech an d'éischt Schouljoër an déi aner an d'zweet. Wéi mer dunn erëm ugefaangen hun Strécher a Wellen ze molen as d'Zäit mer laang gin an ech hu Sätz dohi geschriwwen. Du sot Schwëster, ech kënnt jo scho richtig schreiwen an di aner hätte bestëmmt bei deem Duerchernee vum Krich nët vill méi geléiert. Sou kouv ech awer nach an d'zweet Schouljoër.

Déi al Bouweschoul, mat den huele Beem am Schoulhaff, an denen een sech sou gutt verstoppe konnt, war futti a mir sin all an d'Mederchesschoul gaangen. Mir haten e grousser Schoulsall mat enger laanger schwaarzer Tafel. Virdru stung eng Bänkelchen an en Emer mat engem Schwamp. Mir souzen zu zwee an zwee an alen héije Bänken. De Pol an ech, mir souzen tèschent dem Uewen an der Dir. Wann dann d'Schwëster Antonia mat enger Kofferkläckelchen am Gank geschellt huet fir an d'Paus ze goen, hun de Pol an ech eng Kurs gemat wie fir

d'éischt dobausse wir. Eng Kéier wéi ech vir war huet de Pol mech mam Pullover ugehale an as viru mir erausgelaf. Am Haff huet e gejaute: „Ischten !” — Du krute mer Sträit. Mir hu geboxt an ech hun dem Pol e blot A geschloen. Zanter hier waren de Pol, deen haut e bekannte Moler as, an ech déck Kammeroden.

Mir hun deemool nach mat dem Griffel op d'Schifertafel geschriwwen an eng Kéier wéi ech dem Pol mäint Messer geléint hun, fir de Griffel ze spëtzen fënt heen e Käppche (Polverblietchen) dran. E gët mir de Käppchen erëm a seet: „Mengs de e géif loos goen, wanns de mam Griffel dra picks ?” Ech hu probéiert an en as wiirkelech lassgaangen. D'Schwëster Marie-Louise war esou erféiert, dass se bal vum Pult gefall war. Se huet äis zwee erausgeruff a mir krute Pouten. Ma 't huet nët wéigedoen, well se nët fest geschloen huet. Wéi mer erëm op eis Plaz gaange sin huet de Pol mir an d'Ouer gepëspert: „Dat do ware Méckeschléi !” Ech hu misse laachen an du si mer virun Dir geflunn. Mir ware fir d'éischt e wéineg verdaddert, ma 't huet een deem anere Mutt gemat a gläich drop hu mer matenee Giisch gespillt.

Haut gesäit een d'Kanner nët méi Giisch spillen. D'Giisch war e Stéck Holz dat op zwou Säite gespëtzt war. Mir hun se op e Stee geluegt a geruff: »Giisch !« Deen aneren huet geäntwert: »Mei !« Dunn hu mer op d'Giisch geschloen a s' as duerch d'Luucht gepaff. Mir hun ëmmer gekuckt wien am wäitste geroden huet. Anerer hun se geschoss an 't huet een se missen opfänken. Ma dat war ganz geféierlech: 't konnt een engem en A dermat ausschéissen. Mir haten iwwerhaupt eng ganz Rei vu Spiller, déi een haut nët méi gesäit. Mir hu mat der Lastistéiti Käschten oder Steng geschoss. (An der Stad soen se »Schleider« fir eng Lastistéiti.) Mir hu mat de Mirbele gespillt an se op Kéipercher geluegt udder an e Krees geschoss udder mir sin dermat »Tour de France« ge-

fur: Mir haten eng Strooss an de Stébs gezeechent déi Kéieren hat. Jiddfer Mirbel war ee Coureur: de Bartali, de Coppi, de Robic, de Goldschmit, de Kirchen, de Bim (Diederich), de Kübler udder de Koblet. Da si mer d'Strooss of gefuer a wien säi Coureur fir d'éischt ukoum ouni d'Kéier ze verfelen, deen hat gewonnen.

Mir sin och nach am Männchen udder am Seel gesprongen, mir hu Stoppes a Fänkes gespillt. Raiber a Gendaarm udder Cowboy an Indianer. Wa mëttes kéng Schoul war hun ech méng Jhackett a méng Box mat Fränjhelen ugedoen, de Schreckschossrevolver an den aluminiums Tomahawk an de Rimm gestach an da sin ech mam Néckel duerch Déck an Dënn gefatzt. Mir hun trainéiert fir mam Tomahawk op d'Beem ze wërfe a mat dem Loftgewier op bleche Béchsen ze schéissen.

Deemools war et méi roueg a gemittlech an der Schoul. D'Kanner waren nët sou nervéis an onroueg wéi haut, de Programm war nët sou iwerlueden an d'Hoosseg an de Stress vun der moderner Produktiounsgesellschaft waren nach nët bis an d'Schoul gedrongen. Mir souzen zu äiser drësseg vum véierten, fënneften, sechsten, siwenten an aachte Schouljoër zesumme beim Här Jacobs an engem Sall. Am Uewen huet Feier geduddert, déi vum fënnefte Schouljoër hun nogelauschtert wat déi vum sechsten a siwente geléiert hun, an déi vum véierten si bei déi vum aachte gaange fir hir Virberedong verbessert ze kréien. Méindes muerges as de Jimmy de »Sport« kafe gaangen a gare la Box, wann ee gemuckst huet ier de Schoulmeeschter dermat fäerdeg war. Da sin et e puer honnert Reien ofzeschreiwen gin, well deemools war et nach méi streng. Wann een d'Hausaufgab nët schreiwe konnt udder wollt as et eng Portioun Poute gin. De Jhos stung bal all Muerge beim Pult d'Hänn duer ze halen.

Dag fir Dag hate mir deeselwechte Programm: Fir d'éischt Rechnen mat Tafelrech-

nungen, Lösungen udder Regeldetri, da franséisch mat Iwwersetzungen an de Stammzäite vun den onregelméisseye Verben: prendre, prenant, pris; vendre, vendant, vendu . . . an da souze mir do ze laueren, dass een sech verschwätzen a soe sollt: „mettre mettant, Metti“ udder „battre battant, Batti“. Da gouf et Koméidi an Zodi! No der Paus gung et mat däitsch virun a mëttes koum d'Geographie, d'Geschicht, d'Lëtzebuergesch, d'Sangen an d'Zeechnen un d'Rei. Am Lëtzebuergeschen hu mer am Nik. Welter séngem Buch dem Dicks, dem Lentz, dem Rodange an dem Liesch hir Gedichter geléiert. Wéi mer dem Dicks säi Gedicht vun der Hamebritt an dem Dokter, deen den »R« nët aussprieche konnt, duerchgeholl a gelies hun, wéi den Dokter bei dee verstuerwene Kranke kënnt a rífft: „Wat hutt der gemaach? . . . Ech Amebitt as dach keng Amebitt, dat géif jo all Efalt verstoen!“ du hun ech ausgestreckt a gefrot, firwat den Dokter nët »Ramebritt« soe kënnt ma awer »der« a »verstoen«. Eise Schoulmeeschter sot, bei »Ramebritt« wier den »R« um Ufank an dofir wir et méi schwéier. „Ma dann hätt e jo »Amebritt« soe kënnen“, hun ech geméngt. Du gouf e béis a sot, ech géif näischt dervu verstoen. Wéi du de Felix ausgestreckt huet a sot, da géif heen och näischt verstoen, well hee geséich och den Ennerscheid nët, du as e rose gin an huet gejaut: „Dir zwee hutt mateneen ofgemaacht fir d'ganz Klass ze stéieren mat ären topege Froen!“ an en huet äis an di lescht Bänk gesat.

De Felix an ech hun och ausgestreckt wéi eise Schoulmeeschter am sechste Schouljoër gefrot huet, wien da wëllt an de Kolléisch goen. „T as an der Rei“, sot en, „hei as d'Buch mat de Prüfungsfroen. Da bleift der elo ëmmer an der Paus heibannen a mat en Diktat draus. Een Dag diktéiert de Felix dem Jean, deen aneren Dag dréit der et em.“

Sou hu mer den Opnamexamen fir an de Kolléisch virbereet ouni Drill a Spezialpro-

grammer wéi et haut doruechter gemat gët. Am Examen hun ech zwar e bëssche geschweesst iwwer d'Rechnung vun der Bauplaz an där vun »Länge« an »Tiefe« stung, well mir nëmmen ëmmer vun »Länge« an »Breite« geléiert haten, ma um Enn hun ech se dach fond an am Hierscht sin ech mat énger décker Mapp ënnert dem Aarm an de Kolléisch spadséiert.

Jean Milmeister

E klengen Näischtert

Toni: Bomi, as et wouer, datt d'Saache méi grouss gin, wann s du duurch de Brëll kucks?

Bomi: Majo, mäi Jong.

Toni: Da lee léiwer de Brëll ewech, wann s de mer e Stéck Kuch schneits.

An der Kannerléier

De Paschtouer: Wuefir huet den Herrgott den Uedem an d'Éiv aus dem Paradäis gejot?

De Pitt: Se waren dem Noper un d'Äppel gang.

»Kuljes Jing«

Eng Bäluegt zur Geschicht vun de lëtzebuenger Auswanderer no Amerika.

Wa mä Papp getréischt, mol iwwer Dësch, zu engem vun äis Bouwe sot: „Du setz am Enn de Jing nach of !“, dann hat dee besser, amplaz erënzemaalen, den Takeschaf ze kucken, di blénkeg messéngs Fischen ze betruechten — bis de Papp erëm dee gedëllege Mann gouf, deen hie soss ëmmer war.

Am Éislek virun 100 Jor

Fir richtig, hätt ee fir déi Geschicht hei mam Gëns missen ufänken, well deen, zum Jing sénger Zäit, am Éislek nach souzesoen Här a Meeschter war an eigentlech och an deer heiten Affär den Hapschëllegen as.

Gëns gouf et deemols do, 't as nët ze soen ! Tëschen den Dierfer, sou wäit ee kucke konnt, huet e grouseg Flaatsche Land a Beschlag geholl, an d'Leit wousten sech sénger bal nët z'entdin. Laascht all Hiwwel an Huelwee koum e riicht op d'Dierfer lass, a wa si nët stänneg gewiert hätten, hie wir hinne bis an den Zoppegaart gewuess, bis un de Waassersteen erun. Wou nët rekta, Jor fir Jor, de Plou or de Spuet passéiert as, do huet et nët laang gedauert, an en hat rëm alles a Versetzéng wéi virun. Hat en op en neis Fouss gefasst, da war en nët méi ze verdillegen a stung dann do wéi d'Hor um Honn ! Wéi wann e wëllt soen: „Da gesitt dër elo, dir gutt Leit, hei as alles Mäint ! Da sid alt frou, datt ech iech di puer Këppen nach loossen, wou der eer Broutfruucht an eert Wëllkar kënnt zillen fir d'Owebroud a moiës eer Stäerzelen !“

Wat sollten d'Leit do maachen an ufänken. Wuel konnten se bieten. Fir egal wat, fir Sonn a fir Reen, géint den Houscht an den Hesert, mä géint de Gëns war näischt auszeriichten. Do gouf et kee Mëttel — bis am Minnett d'Héichiewen zërgutts hun ugefong ze dämpfen, an de Schlak du koum. Et huet dun nach eng ganz Generatioun gedauert, éi dee séng Wiirkong dong. Dunn

eléischt huet d'Blat sech gedréit, an haut, no honnert Jor, trëtt de Gëns nach jhust do op, wou e gelidden as.

D'Leit haten sech mam Gëns offond an halwer am Gudde ranjhéiert. Zu villem huet en nët gedaagt, mä se hun e profëtiert, wou se konnten. Mat hiesëlter Schinnen zum Gënzebiesem gebonn, war e gutt fir an der Kichen an am Är déi ausgetruede stenge Platen ze kieren. Fir am Stall war en eemol ze mëll an ze latscheg; do war dem Biirkebiesem séng Plaz. War en dir a bréheg, gouf et näischt besseres fir d'Feier unzufänken, well en huet gebrannt wéi Fett. An der Louschläissenzäit hun d'Louschlësser sech eng gënze Leetsch gemät, déi gläiche gutt war fir Schied a Schauténg, géint Sonn a Reen. Gring nach an a Biirde gebonn, gesouch een en op engem Tassel bei de Stalldiren. Vum Koup erof gouf eng Biirden no deer aner bei den Holzstack geschleeft a mam Bëllen op Handlängt geha fir Gestreess am Stall. Mä dat war d'Affär vu klenge Leit, déi nëmmen eng Kéichen or eng Geess am Stall hatten. Engem Bauer wir dat e Stomp gewiescht, well fir hien huet et beim Stréi opgehal, sou wéi et fir den Dolinner beim Gëns huet ugefaang. Dat wouss schon all Kand, an doru war och näischt ze änneren.

Dat wir haartop schon alles, wat de Gëns u Guddem jee vollbruecht huet. Duerfir as et bal nët derwäert nach vun deer onmändedeger Gënzebléi am frëie Summer Ophiewes ze maachen, well nach keen Tourist sech deemools am Guttland, geschweies nach am Éislek, gewisen huet. Eenzeg an eleng hat de Renert ausgerechent zu deer Zäit sai Rëtrat an der »Schlänner«. Vun do erop iwwer de »Féischterhaff« wäerd e méi wi eemol d'Riicht iwwer »d'Heischer Häd« geholl hun, fir séng Bittgäng an d'Stad ! Duerch »d'Felener Hecken«, iwwer de »Karelshaff« war en eeriicht um »Rouscht« a scho méi wéi um halwe Wee. Well hie jo kee gewéineckleche Fuuss war, as en nët, wéi ee gemenkerhand déit unhuelen, op Schlaufwee

gang. An deer Saach huet hien et mat deem ale Réimer gehal: Ëmmer riichtaus an iwwer d'Glécht! Dat spuert engem Zäit — an 't gesäit een haut ewell, wéi mar wäerd d'Wieder gin.

De »Kuljes Jing«

An deer Géigend war och dem »Kuljes Jing« séng éischt Hemecht, wou hien zu Mëttscheet, als jéngste vun elef Kanner, den 23. Abrëll 1843 op d'Welt koum. Zu Heischent, um Nopeschduerf, gouf et nëmmen dräi Haus mam Hausnumm »a Kuljes« (nom Familjennumm »Kuljes«, deen een nach bis an d'Halschent vum 18. Jorhonnert an de Parbicher ëremfënt). Deemno gouf et en »Ënnescht Kuljes«, wat d'Sackhaus war, en »Iewescht Kuljes« a baust dem Duerf de »Kuljeschaff«. Mä déi Haiser waren sech am Fong sou friem, wéi wa se op dräi verschiddenen Ecke vum Eislek gestan hätten. Dat koum vun enger Delong ënner Stéifgesëschter, wou et guer nët »wéi ënner Bridder« hiergung.

An deem Zesummenhank wir och en anert Haus nach z'ernimmen, wann et och e bëssen aus der Rei wuel danzt. Wann een iewel säin Numm gewuer gët, as dat liicht ze bekäppen. Am Dëffrent mat sénge sechs Stéifbridder, hat de Grousspapp, als jéngste vun der Hickecht, sech dat Haus an aller Hooss gebaut. Kaum datt et stung, krut en d'Eltrenhaus z'iwwerhuelen, dat een ewéi d'anert Mol bal vis-à-vis do stung, deem neien Haus de Réck ze kéieren. Wéi nun esou engem Haus en Numm fannen! Hirem Dénge no hun d'Leit fond, datt dat Haus »muttwëlles« duergeriicht gi war. Sou krut et de Numm »a Muttwëlls«. - An de Sproch »Kultërches Uschléi a Kultërches Plangen« war nach laang duerno e Spott, dee jidderee verstan huet, deen an deem Streech do kënneg war.

D'Sackhaus, wéi scho gesot, war e ganztaalt Haus. Séng Tak datéiert aus dem Jor

1559. Um Tiischelt vun der viischter Dir, ënnerm Iwwerlicht, as d'Jor 1749 vermierkt, well deemols wuel séng baussegs Mauren nei opgebaut goufen. Zu béid Säiten iwwer der Liicht steet: 17 VA. K. — MA. K. 80, fir Valentin Koetz (vu Nidderfelen) a Margaretha Kulges, eng Duechter aus dem Haus, vun deer de Familjennumm als Hausnumm virugung.

Wa mäi Papp, wéi ufanks gesot: „Du setz am Enn de Kuljes Jing erof“ deen Ausdrock gebraucht huet, da war deen all Kéier op säi Koséng geménzt. Et soll de Jing gewiescht sen, deen him säin eenzege Brudder an Amerika gelackelt hätt, wou deen da kuurz duerno an deem hondfrieme Land eleng gesturwen as. Dat soll iewel nët de ganze Verhalt an deer Saach gewiescht sen an ëmstand waren och nach aner Ursache mat schold. Zu Eschduerf, wou de Jing zurlescht doheem war, wëllen di al Leit haut nach wëssen, datt hien op d'manst eng hallef Dose Mol d'Rees iwwer de Pull gemät hätt. Bis an de Réidenner, an alt bis an de Mierscher Kanton erof, hätt séng Amerika-Propaganda gereecht, wou hien ëmmer nach jong Borschten opgetrompt huet, déi wëlles haten d'Land ze verloossen. Fir déi Saach war hien an der Géigend den »zoustännege Man« gin. Hat en erëm eng Parti deer onbeholléfe Kärele beiëeneen, dann huet en se nach selwer iwwer de Pull begleet. Dem Jing séng Onkäschtchen wäerten se sech gläichméisseg gedeelt hun. Wéi et genee domatter war, as haut nët méi ganz klor ze maachen. Sécher as iewer, datt all soss séng Verwandten, déi de Jing an Amerika gefouert huet, gutt do Fouss gefaasst hun an datt och en etlech zu grousem Wuelstand a Räichtom koumen. Zudeem as nach haut dem Jing säi Familjennumm, an der Géigend vu Chicago, nach laang nët deen allerraarsten.

De »Feierwon«

Sou wéi de Jing, hun och nach aner Lëtzebuerger Jongen et déi Zäit agesinn, datt hei

fir si kee Fortu wär. Dee klenge Lëtzebuerger Staat, deen duurch de Vertrag vu London bal wéi vun haut op mar op séng eege Féiss gestallt gouf, war sou schwaach an deierlech op de Been, datt en sech knaps an der Riicht konnt halen. Huet en sech nët scho bal entleift fir nëmmen d'Befestegong vu sénger Hauptstadt vun alle Säiten opzebrichen, sou wéi et him an deem Vertrag operluegt gi war? Iwwerdeems déi Londoner Signatärmächten drop ze lauere souzen, datt déi Affär e vive Fortgang an en huertegt Enn krit, hun hei di Stater sech bal verraut, wéi se hir Maueren eng no deer aner gesouche verschwannen. Déi stënterlech Vue no baussen war fir si nët de Bléck an d'Fräiheet, mä éischer deen an eng onsécher Zoukonft. Jorhonnertelaang hat d'Stad sech souzeseen un der Festong erhal. Si war hire Schutz a Broutverdéngscht an engems. An lo gouf, mir näischt dir näischt, hir béides ewech geholl!

Wuel sin am ganze Land schon d'Eisebunnen hott an har gerullt. Mä dat begeeschtert Lidd vum »Feierwon« war méi Wonsch wéi Wiirkechkeet. Déi war ganz anescht. De Michel Rodange huet et a séngem Renert frank a fräi ausgesprach. Mä séng onduge Kritik un de politeschen a soziale Verhältnësser gouf vun denen op déi se geménzt war, nët verquësst. D'Lëtzebuerger Vollek krut de »Renert« nët an d'Hänn.

De ganze Wuelfuere vum Stat war nach ëmmer op d'Baurewiesen ausgeriicht, op d'Recht vu Grond a Buedem, vu Schuer a Widdem, vun Hun an Nët-hun. An aanre Wieder: Här sollt Här, a Max sollt Max bleiwen! D'Aarbecht an d'Leeschtong vum »klenge Man« huet nët vill gegollen a war schlecht bezuelt; d'Aarbechterklass hat eléischt ze kommen.

»Vu méngem Dueref . . . do hannen iwwrem grousser Mier«

Op deem zäitgeschichtlechen Tableau, deen de Rodange äis a séngem Renert hannerlooss

huet, feelt den Hëwäis op d'Lëtzebuerger Auswanderong. En indirekten a spëttesche wuel wir am véierte Gesank, Strof 50, ze fannen, wou et heescht:

Ech hätt fir Neibrasiljen
déi Bëss (= Bisse) nët hale wollt!

»Neibrasiljen« gouden en etlech Haisercher betëtelt, déi an der »Hierheck« bei Eschduerf sech no an no beiëneefond haten. Arem wéi Kiirchemais waren s'aus der Auswanderong zrëckkomm an hu sech op deer Plaz zum Noutbeholf mat Gënzenheipen en Ennerdaach an rëm en Heem verschaaft.

De siwwenzeger Krich, deen am Handëmdréie gedo war, huet hei am Land keng sozial Verännerong bruecht. Iwwerdeems se an der Stad méi Uleies un deem Krich do haten, wéi u soss eppes, hun an den Dierfer, nët ëleng am Eislek, mä och am Guttland, di jong Borschten hire Plonner gemat a sin trappweis no Amerika ausgewandert. E Schrëftstéck, wat zu Nei-York gedréckt an hei op engem Duerspäicher ëremfond gouf, beweist dat. ►

Et heescht do:

Dat waren am ganzen 33 Lëtzebuerger Jongen, ounst e Lottrënger vu Metz. Se koumen souzeseen all aus dem ënneschte Guttland, bis op een aus dem Eislek. Vu Sandweller waren et hirer fënnef, vu Schëtter dräi, vu Garnech, Gëtzen, Gräisch, Gouschténg a Nidderdonwen allkër zwéin, aus all aneren Uertschaften een.

De »Jing mam Baart«

Fir wat as nët och de Jing an Amerika blif? Wusst hie besser wat aneren zoudréiglech wär, wéi him selwer? Or war et, datt en sech nët vu sénger éislécker Hemecht konnt lassrappen? Zum Ierger vu méngem Papp, huet en sech an him sénger Noperschaft néiergelooss. Zu Eschduerf op der Kräizong (vis-à-vis vum hautegegen Hôtel Braas) hat en sech en Haus gebaut an doran eng Wiirt-

Stadt New York, den 29. März 1871.

Wir die unterzeichneten Passagiere, erst kürzlich mit dem Cunard Dampfer „Calabria“ von Liverpool glücklich in New-York gelandet, fühlen uns veranlaßt, dem Herrn Derulle-Vigreux, Auswanderungs-Agenten in Luxemburg, bei welchem Herrn wir unsern Afford abgeschlossen haben, unsern herzlichsten Dank abzustatten für unsere ausgezeichnete, schnelle und billige Beförderung nach New-York. — Unser Empfang sowohl in Antwerpen als auch in Liverpool ließ nichts zu wünschen übrig, überhaupt hat Herr Agent Derulle-Vigreux alle uns gegenüber gemachten Versprechungen getreulich gehalten und bezeugen, daß Herr Derulle in jeder Beziehung ein Ehrenmann ist, weshalb wir auch allen unseren auswandernden Landsleuten dringend raten, bei Herrn Derulle-Vigreux in Luxemburg ihre Reisekarte zu lösen.

Bei unserer Ankunft in New-York wurden wir von dem Sohn des Herrn Derulle sowie von Herrn Theodor Müller (ebenfalls aus Luxemburg), welcher letzterer Herr den Gasthof zum Pfälzer Hof Nr. 35, Greenwich Street in New-York hält, empfangen.

Der junge Herr Derulle ging uns bereitwilligst und uneigennützig mit Rath und That an die Hand und sind wir diesem jungen Herrn für sein lebenswürdiges Benehmen sehr zu Danke verpflichtet und werden die uns erwiesene Freundschaft nie vergessen.

Insbesondere aber sind wir dem Herrn Gasthof-Besitzer Theodor Müller großen Dank schuldig für die ausgezeichnete gute und zuvorkommende Behandlung und Verpflegung, die wir in seinem Hause genossen.

Herr Th. Müller ist nicht nur ein braver und guter Wirth und Landmann, sondern auch ein gerechter und billiger Wirth, indem unsere Rechnung für die uns zu Theil gewordene überaus gute Verpflegung äußerst billig gestellt war.

Wir bitten daher unsere Landsleute bei ihrer Ankunft in New-York nicht versäumen, bei Herrn Müller Nr. 35, Greenwich Str. zu logiren, wo sie auch den jungen Herrn Derulle jederzeit treffen werden.

Unterzeichnet mit unseren eigenhändigen Unterschriften.

N. Schummers von Niederanven,
Pierre Schengen von Darringen,
H. Jenges von Greisch,
Jean Pierre Schilt von Schüttlingen,
Krier Pierre von Niederbonnen,
Mergen Pierre von Greisch,
Noelen Henri von Septfontaines,
Nicolas Bohler von Garnich,
Pierre Weibinger von Sandweiler,
Hoffmann Theodor von Hestert,
Schlenk Nikolaus von Munzbad,
Kirch Nicolas aus Hossingergrund,
Nikolas Rei von Lünlingen,
Fittler Henri von Rösch,
Wilhelm Pierre von Mensdorf,
Maria Wilhelm von Sandweiler,
Fisch Pierre von Garnich,
Journels Henri von Göttingen,
Schumacher Johann von Sandweiler,
Demuth Peter von Sandweiler,
Schmit Henri von Künzig,
Mohrwald Wilson von Hofscheid,
Lommel François von Linger,
Jean Weber von Metz (Frankreich),
Pierre Kinkel von Sandweiler,
Madel Eugen aus Reudorf,
G. G. Gilles aus Schüttlingen,
Schilt Johann
Michel Müller von Niederbonnen,
Peter Bonbrach von Wascheiden,
Breßer Jakob von Göttingen,
Schmit Johann von Göttingen,
Steichen Johann von Göttingen,
Franz Scholtes aus Mensdorf.

Vereinigte Staaten von Amerika, Staat, Bezirk und Stadt New-York, den 29. März 1871.

Ich beglaubige hiermit Kraft meines Amtes als öffentlicher Notar für Staat und Stadt New-York, daß die vorunterzeichneten Passagiere das vorstehende Dankeschreiben in meiner Gegenwart unterzeichnet haben.

So geschehen wie oben:

Edward Miller,
Notary public, 310, Broome Str.,
New-York.

schaft opgemat. Well e kee Sätzlieder hat, as en, no enger Zäit, vun do an d'Hierheck geplënnert an d'Haus vu séngem Brudder an huet och do rëm d'Strauss iwwer d'Dir gehong. Wient sénger krut dunn dat isoléiert Gehais den Numm »Jings Haff«. Bis viru kurzem stung nach e leschte Rescht Maurerwierk reetserhand vun der Landstrooss, tèscht der Hierheck an dem Gréiwenhaff. Um Tiischelt vun der Hausdir, mam Beessel an de roude Sandsteen ageha, konnt ee liesen: Gastwirtschaft Joh. W....

An sou enger entleëner Géigend, wou nëmme rar e Gefier passéiert as, war um Zap nët vill lass. De Jing huet op all Manéier probéiert, sech populär ze maachen, fir Konnen ze lackelen. E Vollbaart as haut keng Raretéit bei jonge Leit, mä zu deer Zäit war et nëmme en Zivot fir ganz Aler; bei Jonke war et eng Sensatioun! Hien hat sech e schéine schwaarze Vollbaart wuesse gelooss, a gouf duerwient an der Géigend nët anescht genannt wéi »de Jing mam Baart«.

Hie konnt och Harmonika spillen (wat nët ze verwiesselen as mam Mondspill). Dovunner wäerd en nët wéineg Gebrauch gemat hun fir sech eng Konnschaft ze zillen. Mä déi koum nët wéi gewënscht. Duerwient wir en emol queesch gin an hätt de Leit, déi laanscht gungen an iewer sech nët konnten enthalen eranzemaulafen, de »Blousen« durch d'Fenster gewisen. Dann haten se dat dervun, an et gouf alt rëm e Gespréich weider an deer Géigend, wou nët dër Jomer lass war! — Sou Saache koume méngem Papp natiirlech zu Ouren, deen dann all Kéier rëm hafteg gouf iwwer dat schwaarzt Schof an der Familjen.

Ënner munnech aneren, déi iwwer de Jing gezielt goufen, as och nach déi hei. Ei en ufong Wiirt ze spillen, hat e probéiert am Éislek eng Industrie op d'Been ze bréngen. En hat sech mat engem Hallefmann zesummedou fir eng Aulebäckerei (Ärdegeschir) ze bedreiwen. Fir d'Manéisch (ma-

nège) ze zéien, hat jiddereen e Päerd gestallt. Säint hat de Jing engem Zirk ofkaaft. Dat anert war e gutt Päerd a wëlleg fir an der Manéisch rondërem zu gouen. Mä dem Jing säint war eng stauteg Louder a wollt einfach nët. De Jing iwwerleet, wat mat deem Déier nët an der Rei wär, a scho war en drop! E geet an hëlt séng Harmonika erbäi, sëtzt sech matzen op d'Manéisch a spillt. An du gung d'Päerd! Et war jo en Zirkuspäerd.

De »Café Riski«

Säi fréiere Café zu Eschduerf huet de Jing nët verklappt, mä huet e verlount un e Lokatär dee vun auswäerts koum. De »Café Riski« (vu »risque«), sou wéi de Jing e wuel selwer gedeefst hat, krut dunn eng nët alldeeglech Reputatioun. Dem Wiirt séng Duechter soll d'Gof vun der Hellseherei gehat hun. Vun Helongen an aussergewéinleche Saache gouf gezielt. Vun alle Säiten erbäi koumen d'Leit gepilgert, zugudderlescht bal mat ganze Prässiounen an hun haart gebiet: „Heiliges Wundermädchen, bitt für uns!“ — bis vun uewen erof dem Zodi en Enn gemat gouf.

De berimte »Café Riski« as 1918, nom Jing séngem Doud zu Butz op verbrannt. Wéi di wackeleg Versinner eent nom aner an d'Flamme getrollt sen, sot een, deen dem Feier do stung nozekucken, sou haart, datt all Mënsch ëmgekuckt huet: „Jings Gekëttels!“

D'Welt as kleng

Laut Stierfakt as de »W.... Josef der Jüngere« (Kuljes Jing) zu Eschduerf den 20. November 1906 gestuerwen 63 Jor al. Op enger Grafplack do um Kirfent as ze liesen: „Hier ruht W.... Jing...“ Domat wir jo eigentlech séng Geschicht zu Enn — wann hien nët schon zu sénge Liefzäiten derfir gesuergt hätt, datt deem nët esou sollt sin!

D'Mënzesammler wire Quantëssen, gët villfach gesot, an 't as och Woures drun. Mä déi

huelen dat roueg of, well se wëssen, datt se munnechmol eng Freed erliewen, déi aner Leit nët hun. Et sin lo eng gutt Dose Jor hier, du schreift en amerikanesche Sammler mat deem ech geleëntlech korrespondéiert hun, vun Okoboji aus dem Staat Iowa, mir deen heite Bréif:

Dear Mr. W. . . .

I recently aquired an 8 Real piece of Zacatecas (Mex.) with the counterstamp as per the enclosed rubbing. Is this a relative of yours ? And would you be interested in acquiring the coin ?

— — —

Would be pleased to know any history re(garding) the Jing W. . . . counter-stamped coin.

Best regards

Bill

Ech hu méngen Aë nët getraut. Mäi Gott, dat as de Jing vun deem de Papp es dack genuch gezielt hat ! — Well ech aus eegner Erfarong wousst, datt d'Amerikaner »haart« am Mënzegeschäft wäeren, sot ech mer, datt déi Mënz féng deier géif, wann deen aanre ging mierken, wéi gären ech un dat Stéck do kéim ! Ech äntwere genëschelt, deen Numm wir zimlech hefeg hei; vläicht kënnt et iewer Famill vu mer sin. — Ech hat den Amerikaner falsch ageschat, well mat deer éischter Post koum e Bréif mat der Mënz dran !

Et war en ofgedriwwent mexikanescht Sëlwerstéck vun 1833, an der Gréisst vum amerikanesche Sëlwerdollar. Dorop, alt laanscht de Bor, stung maschinnegestantzt a schéin zentréiert: FEUERWEHR ESCH-DORF. (+) An der Mëtt, op dräi Zeilen: JING / W. . . . / SEC. R. (= fréiere Sëkretär), an ënnen: 1876. Op der Récksäit, alt rondëm géint de Bor: LUXEMBURGER LAND. An der Mëtt, flang op der Jakobi-

(+) Fir déi jong Leit vun deemools waren d'Pompjes- an d'Gesankveräiner ongeféier dat wat d'Sportveräiner fir déi vun haut sin.

nermutz, déi op deer ofgeschlaffener Mënz nach gutt z'erkenne war, stung nach eng Kéier, mä déikër kleng: 1876. An alt rondëm, an nët vun ongeféier, hun ofgenotzte Sonnestrolen, no alle Säiten hin, säi »Luxemburger Land« beschéngt.

Dat ganzt Dëngen huet bal ausgesinn, wéi e klengt transportabelt Monument, wat de Jing an Amerika sech selwer gezwaft hat. Vlächcht sollt et och nëmme säin Handzeeche sin, well en du scho wousst, datt en ni méi dohënner zrëckkéim !

Dem amerikanesche Sammler hun ech du gären e Steen an d'Wee geluegt. Ech hun ëm e puer noolsneier Stécker vun Europa geschéckt, an him an engems matgedeelt, et hätt sech elo erausgestallt, datt de Jing iewel Famill vu mer wär. Ech gouf och nach gewuer, datt hien dat Stéck zu Nei-York bei engem bekannte Mënzehändler gestät hätt — a wuel nët deier, sot ech mer hannendrun ! Wir mäi Papp du nach zu Liewe gewiescht, ech hätt déi Mënz him — nët gewisen ! E wir bestëmmt rëm béis gin.

C.W.

Kiewerlek komm! Maikäfer flieg!?

II

Mir haten an der leschter Nummer gesin, wat fir Nimm fir verschidden Déieren a Planze bei Stater Schoulkanner haut geleg sin. Wann ee wëllt ënnersichen, wéi eng Nimm d'Kanner uechter d'Land haut gebrauchen, dann as et vläicht interessant, ze gesin, wat fer Nimm di al Leit dann nu kannt hun. Di Kaarten, di mer hei weisen sin no Questionnäre gezeechent gin, di de Wuertschaz vun elere Leit, an haaptsächlech aus onsen Dierfer, ophuele wollten ¹⁾.

'T geet bei dese Kaarten drëm, fir déi grouss Verbredungszonen an -tendenzen erauszestellen. Duerfir sin och eng Parti Lokalvarianten, wi Jaddermunnes, Pissmunnes oder Bujhelli fir »Ameise« nët agezeechent.

Och een, deen nët gewinnt as, dës Zort vu Kaarten ze liesen, gesäit, datt eenzel Kaartebiller sech, wéinstens deelweis, gläichen. Eenzel Verbredungsbiller, weisen däitlech (Kaarten 3, 9 an 10 z.B.), datt e bestëmmt Wuert sech vun der Stad aus verbreet huet, a wahrscheinlech jonk as (Enn 19. Jorhonnert héchstens).

Wat een nun nach alles mat esou Wuertkaarten ufänke kann, wëlle mer eng aner Kéier ënnersichen. Mir wëllen dann nach e puer aner Wuertkaarten mat ethnologesche Kaarte vergläichen, a virun allem och emol kucken, wéi di eng oder aner Kaart bei onsem däitschen Noper ausgesäit.

Henri Klees

① EIDECHSE

1-Äd(c)res, 2-Ämes, 3-Eebes, 4-Ädels (ausser am Gebitt 4, iwerall och »Eidechs«)

② AMEISE

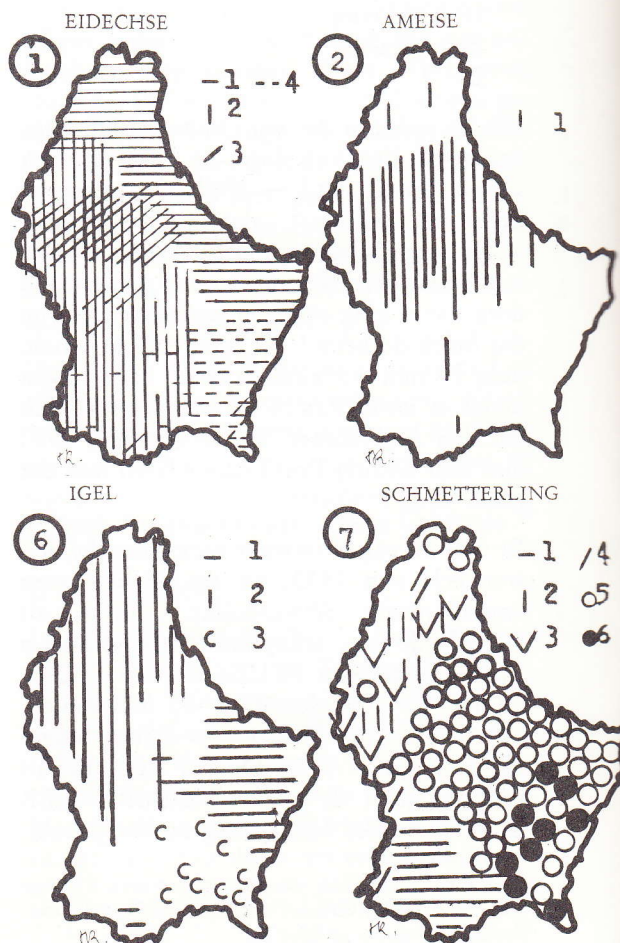
1-Jee-omes (wäiss op der Kaart: See(ch)-omes)

③ MARIENKÄFER / JOHANNISWURM

1-Härgottsdéierchen; 2-Hemelsdéierchen

(wäiss op der Kaart, fir »Marienkäfer«: Himmsdéierchen)

3-Gehaansméck (soss fir »Johanniswurm« Gehaansféinkelchen, -quénkelchen; awer och »Glühwürmchen«, besonnesch Stad an Emgéigend)

¹⁾ Di Questionnäre leien am Archiv vum Lëtzebuurger Dixonnär. Och déi, di den Här Jos. Weydert, vu Betebuerg virun 10 Jor an 160 Uertschaften vum Land opgehollet huet. Mir soen him, an an engems alle Léierinnen a Schoulmeeschteren, di ons gehollef hun, villmools merci.

④ HUMMEL

1-Hummel, (H)ommel, 2-Hunnegsak, 3-Dusch, (Tusch, Hujhel), 4-Bommel (am Westen och alt Bommelek, òm Èinen: Bongert), 5-Beiebommel, 6-Brommeler, (Brommert), 7-Wisebommel. (Conter, Trènten: (F)räibäiter

⑤ MAIKÄFER (iwerall och »Maikäfer«)

1-Mädéier, 2-Kiewerlek, 3-Akeschësser, 4-Loof-frësser, 5-Wäisskiewer (Schäisskiewer), 6-Kues-sendéier

⑥ IGEL

1-Däreldeier, 2-Kéisécker, 3-däreg Echel, (Ichel), (wäiss: »Igel«)

⑦ SCHMETTERLING (bal iwerall: Päiperlek)

1-Pimpampel, 2-Flëpper, (Flëtter), 3-Mëllerdickchen, (-dëppchen, -moler), 4-Mëller, 5-Päipel, 6-Päipeldéier

⑧ WESPE / HAGEBUTTE

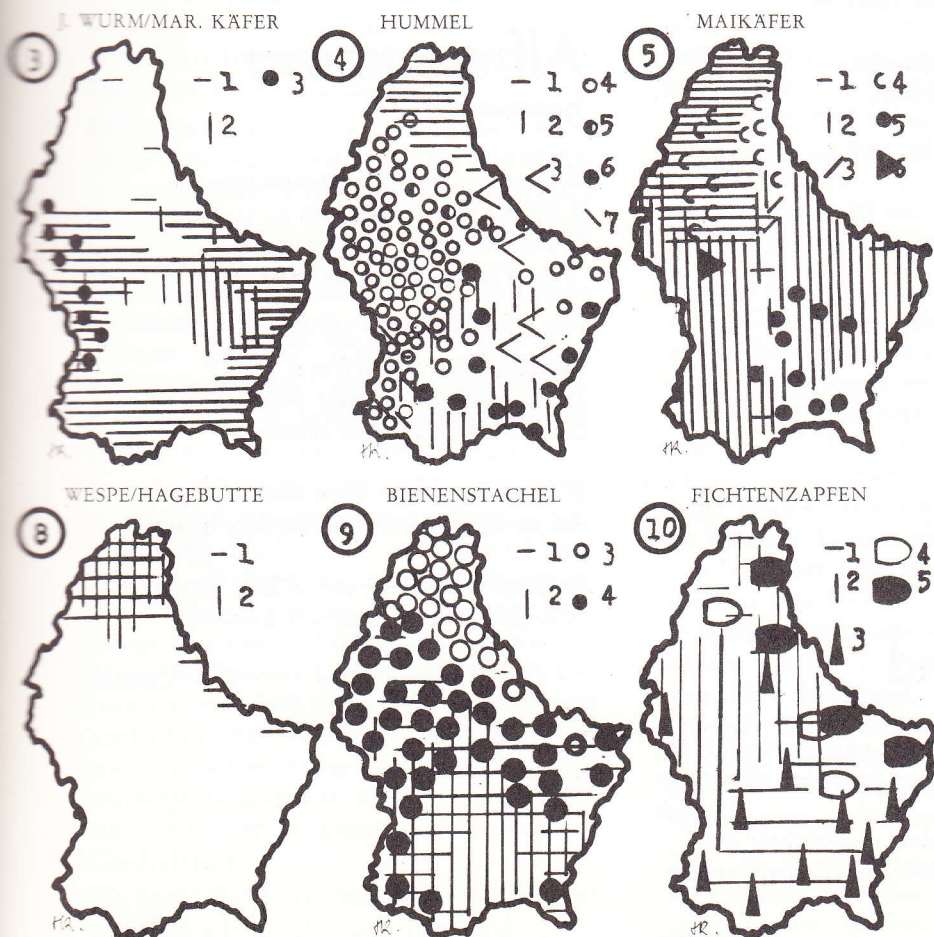
1-Fesper (wäiss: Harespel), 2-Pottelen (wäiss: Spackel(ter)en)

⑨ BIENENSTACHEL

1-Stachel, 2-Stécher, 3-Ang, 4-A(a)ngel (op der Musel, vereenzelt: Bins-chen)

⑩ FICHTEZAPFEN

1-Scheefchen, 2-Lämmchen, 3-Dännenzap(f), 4-Strull, 5-Strupp.

Gaalgelidd

Ech war am Park iwer ëmmescht getrollt,
En hat bal kä Wappes méi kritt.
E sot, ech hätt säi Mommess gewollt;
Du hat ech méng ekeleg Britt.

Lo brucken ech an deem verflaamte Gebai
Wéi Fleesch an enger Haascht,
Ech knaë méng Kuuscht a méng Roserei,
Ech sin e verbruete Gaascht.

A wann ech dann eemol d'Lach bis hun,
Da gët méng Aaxt geschlaff,
Mat där kritt een de Scheed gezunn
An engem däischeren Haff —

D'ganz Welt as derniewen,
Verknujelt as d'Liewen,
Merde !

Jos Berrens

Däin Hond

E wosst vum Liewen, ma näischt vum Doud,
Wéi am Schlof gung en iwer dee schwaarze
[Stréch

A gesouch nët méi, datt et däischer gouf.
E Rätsel selwer — as en an d'Rätsel zréck.

Jos Berrens

Alfraesummer

Nosummer

D'Grousi glannt d'Septembersonn,
E Päipel d'Hunnegbesen ;
D'Dahlie man e Mëffermonn,
'T as d'Lo wou d'Schmueble resen.

D'Bomi balecht un der Stréck,
Gedëlleg dabbren d'Eisen,
D'Mausi dréit dat gutt waarmt Stéck,
Soubal sech d'Bëscher reisen.

D'Sonn deet onser Ditti déck ;
An de Schouss schléit d'Stréck, kippt
[d'Hand —
D'Guedchen tomt sech d'Zäit duer zréck,
Wéi de Guckuck war am Land.

Chr. Clement

Belsch-Lëtzebuerg

Wie kennt se nët, déi belsch Provënz Lëtzebuerg?

Si as e Stéck vun eiser aler Hemecht, lassgerappt vun eisem Gebitt am Joër 1839, wou mir nees eng Kéier gehollef mat Land bezuelen, wa gréisser Noper sech gestriden haten.

Friddensvertrëg hun et mat äis nach sele gutt gemengt, a 1659 an 1815 hat eist aalt Herzogtum esou schons schéi grouss Stécker verluer mat de Stied vun Diddenhuwen a Béibreg (Bitburg)! D'Herzogtum Lëtzebuerg hat vun 10 418 qkm am Joër 1659 u Frankräich 1061 qkm an am Joër 1815 un d'Preisen esouguer 2 280 qkm missen ofrieden. Vun dene 7 077 qkm, déi äis du nach bliwwen waren, kruten d'Belsch 1839 alt da nach eng Kéier 2/3, derbäi haten se d'Hoffnung, datt fréi odder spët de Rescht vum Land vum selwe nokéim.

D'Provënz Lëtzebuerg huet genee 4 491 qkm, mat haut ongeféier 230—240 000 Awunner, géint 2 586 qkm a ronn 345 000 Awunner, déi eis onofhängeg Hemecht elo huet.

Dee weitaus gréissten Deel vun de Belsch-Lëtzeburger huet och virun 1839 scho wallounesch geschwat, d'Areler Gebitt awer war stack-lëtzebuergesch. Arel war eng vun den éischten an eelste Lëtzeburger Stied. D'Stad Arel hat 1839 5 500 Awunner (haut ronn 15 000). Vun dese 5 500 Leit hun iwwer 4 500 Lëtzebuergesch geschwat, eppes iwwer 900 Wallounesch an e ganz kleng Rescht nach Flammännesch. D'Sprooch an 21 Landgemengen ëm Arel a laanscht eis Grenz mat ronn 23 000 Awunner war zu iwwer 90 Prozent Lëtzebuergesch. Dës Gemengen, mat Arel zesummen, hun e Gebitt aageholl vun 385 qkm. Natiirlech gouf doëriwwer eraus op muenche Plazen och nach Lëtzebuergesch geschwat oder verstan, wann och nëmme méi vu kleng Kreesser oder vu Geschäftsleit.

Eis Sprooch, d'Lëtzebuergesch, awer gouf no an no a bis haut ëmmer méi a méi zréck-

gedréckt. Deels hu wallounesch Zougezunner, besonnesch zu Arel an an de südlechen Industriegemengen, fir den Ëmschwong gesuergt, deels awer och d'Verwaltungen an d'Erzéiung an de Schoulen. Aus Gespréicher mat Areler gët ee gewuer, datt an der Zäit, an och nach haut, an de Verwaltungen nëmme ganz eleng franséisch zougelooss war, an an de Schoulen gouf d'Franséischt de Kanner ëmmer méi a méi agetriichtert, besonnesch op dene Plazen, wou Schoulmeeschteren hikoumen, déi nëmme Franséisch schwätze konnten.

An iwwer huet sech op der Grenz an ëm Arel d'Lëtzebuergesch nach daper gehal. Offiziell belsch Statistike vu virum Krich hun esouguer ugin, datt 1930 zou Arel nach ronn 3 600 Leit Lëtzebuergesch verstanen hun, 320 esouguer nëmme Lëtzebuergesch schwätze konnten! An den 21 Landgemengen ëm Arel a laanscht d'Grenz waren et der nach 22 000 déi bal wéi mir nach schwätze konnten, a vun den 5 500 eenzeg an eleng d'Lëtzebuergesch gebraucht hun!

Wéi dës Zuelen haut, am Joër 1974, sin, also eng Generatioun méi spët, as mir nët bekannt. Bestëmmt hun se nees ofgeholl, awer ganz ënnergaang as eis Sprooch an der Provënz nach nët. Et wär och schued an och vu grousssem Nodeel fir eis »Belsch-Lëtzeburger«, déi a grousser Zuel eriwuer an eist Land nach schaffe kommen. Schwätzen si eis Sprooch, falen si néierens op, si sin nët handicapéiert a gin iwwerall opgeholl grad ewéi eis eege Leit. E grouss Virdeel, wann se lëtzebuergesch schwätzen, hun och d'Studenten aus dem Grenzgebitt. Fir si as ët vill méi liicht déi däitsch an och déi englesch Sprooch (an d'Flammännesch) ze léieren, si kréien domat am spéidere Liewen dann och vill méi Méiglechkeete fir virun zekommen an engem »Vereenten Europa«.

Eng Parti Gemengevertrieder aus dem Grenzgebitt hat virun zwee Joër, also 1971, dët och schons agesinn, an d'Burgermeesch-

tere vu Nidder-Elter (Autelbas), Séilen (Sé-
lange) a Wolkréng (Wolkrange) haten an
hired Suerg ëm d'Wuel vun hire Matbierger
esouvill Kuraasch zu Arel bei hired zoustän-
neger Provënzautoritéit unzefröen, fir datt
d'Zweesproochegkeet an hire Schoulen a
Kiirchen nees zougelooss géif gin.

De Provënzrot vun Arel hat Versteesde-
mech an d'Argumenter vun dëse Buurger-
meeschteren och esou gutt fond, datt e 1972*
dat Schreiwes virugin huet un de »Conseil
Culturel de la Communauté Culturelle
Française« ...

Et as mir nët bekannt wat nokoum, ganz
bestëmmt bis haut awer nach kee Jo, soss
wä an der Press och schons dervu Rieds
gaang. Ganz sécher goug dës Initiative, déi
awer am Intressi vu ville belsche Biirger war
a nach ëmmer as, bestëmmte Kreesser staark
géint de Stréch. Benelux an Europa zielen
do nach nët vill. Et wä duerfir ze wën-
schen, datt d'Buurgermeeschteren aus dem
Areler Gebitt sech nët géiwe gin, datt se vi-
ru géiwen antriede fir hir Mammesprooch,
déi si an hir Matbiirger verbënnt mat äis an
iwwer äis mat enger zweter Kultur.

Et wä awer och ze wënchen, datt aus dem
»Ländchen« eraus hinnen eng bridderlech
Hand géing gereecht gin, datt hinne vun hei
aus och déi Hëllef géing zoukommen, déi
si verdéngen. — Hu mir da kee kulturellen
Accord mat der Belsch ?

U wem as et elo, dës Fuedem weider ze
spannen, fir eis Sprooch a fir nach besser an
nach méi enk Bezéiunge mat de belschen
Noper ?

E. Schmit

»Luxemburger Wort« 26. 10. 1972

Spréch:

Wee beim Auder as, ka sträichen.
Wee beim Wäiwaasser as, seent sech.

Déi al Nimm vun de Méint

(aus dem Lëtzebuurger Dictionär. III. Band
Säit 174)

Haartmount = Januar

Spiirkeel = Februar

Lenz(mount) = Mäerz

(spaaeseg och: Kazemount, fir de Februar an
de Mäerz)

Fréiléng = Abrëll

Mä = Mä

(lokal och: Oktavmount)

Broochmount = Juni

Hämount = Juli

Karschnatz = August

(fréier och alt: Aascht)

Hierschtmount = September

(och: Huewermount)

Wäimount = Oktober

(och: Drauwemount)

Wantermount = November

(och: Allerhelgemount)

Krëschtmount = Dezember

tibbi oder nët tibbi?

Ons Walresultater kënnte vläicht méi däitlech gin, wann et méiglech wär, och negativ Stëmmen ofzegin.

★

Mam Numm vum Papp huet e Jong am *Hellge Geescht* vill Mëscht gemaacht. Sécher nom Sproch: *Wou kee Mësches, do kee Chrësches.*

★

Elo geet et erëm biergop; den hëlze Bierg op, Dir kënnt em gläich nogoën.

★

E gudde Lëtzebuerger brauch keng gutt Verfassung; d'Hauptsach, en huet eng gutt Constitutioun.

★

'T as gutt fir de Bauer, as nët nëmmen en Affront fir de Bauer.

★

'T géngen der vläicht méi *virun der egener Dir kieren*, wann et och Brauch wär, de Biesem ëmgekiert an de Grapp ze huelen.

★

'T gët der, déi schreiwen esou laang an esou vill, wéi eis Sprooch geschriwwen soll gin, bis endlech jidderee begraff huet, datt et besser as, wa se nëmmen nach geschwat gët. — Schued, am Ländchen kënne mer esou eppes nët »Bierendéngscht« nennen; soss krit alt erëm en Auslänner d'Schold.

★

'T weess ëmmer nach nët jiddereen, datt »en Hond« nët bäisse kann.

★

Deen elo *verléiert säi Gesiicht nët*; héchstens emol eent.

★

Et gët méi Ketten ewéi rosen Honn; ower mir brauche se nët, fir ons gin d'Auerketten duer.

★

Di kleng Näischnotze gi gehaangen, di grouss gi behaangen.

★

Mir maache léiwer eng *Fauscht an der Täsch*; mir weisen se jhust emol... wa mer Strëmp kafe gin, fir d'Mooss ze huelen.

Wien d'Lolwerblat an der Zopp fënt, dee muss d'Spull maachen; dat heescht awer nët, datt en nët frou mam »Lorbeer« gët.

★

Liddereg am Jonktem, nët ziddereg am Alter.

★

Deen näischt mécht, *deen näischt brécht*; firwat gebrauche mer dee Sproch eintlech bal nëmmen als Ëntschëllegong?

★

Bleif jidderee bei séngem Handwierk, da fällt kee Schneider a kee Schouster vum Daach; ower 't reent an d'Haus.

★

Wann d'Mais sat sin, as d'Miel batter; si stoussen den Trach awer alt nët ëm, wi d'Schwäin; si packen en nët.

★

Gezwongenheet as Gott leed; do soll een awer son!

★

Wann een esou gesäit, wivill *Gotteswaasser dëst Jor schon iwwer Muttergottesland gelaf as...* loosst mer den Härgott endlech e gudde Mann gi loosse.

★

Wou kann e gudde Krëscht sénge Feinden verzeien, wann déi jo dann nach méi rose gin?

★

Maach, datt d'Kiirch am Duerf bleibt! — Wëllt déi dann do bleiwen?

★

Wee gär e Maufel hëlt, muss de Mond opdin; fir d'éischt de Portmonni.

★

Deemno Geld, deemno Wuer; a wat as d'Geld schon? — d'Schwäi friessen et emol nët.

★

Dee mam Feier ëmgeet, verbrennt sech; dee nët ëmgeet bleibt kal.

★

Fir e Gräppche voll Freed, en Teimer voll Leed; ee Gléck, 't gët knaps nach Teimeren.

Am Wäin ersaufen der méi wi am Waasser; wivill léieren der awer och am Wäi schwammen ?

★

Heckefranséisch a Kichefranséisch kénne mer; schwätzt da keen Heckelëtzebuergesch.

★

Ophiewen: vum Hegel hu mer nach nët vill geléiert.

Mir hiewen eppes op, wat mer nët kénne leie loossen; zënter enger Zäit hiewe mer och alt emol e vereelt Gesetz op ... Vum Rescht maache mer nët vill Ophiewes, dat versuerge mer einfach, oder mir man et erof. Ausser dem Humpen, oder onsem Fuendel, hiewe mer och näischt héich, mir huelen et héchstens emol e bësschen op den Aarm.

Oppin: Mir gin Hee oder de Geescht op ... ma soss maache mer brav ons »Aufgab«.

★

Eng Hand wäscht di aner; an alle béid wäschen d'Féiss.

★

Ee Geck mécht der honnert; wisse mer nëmme nach, wéi en et mécht, vläicht bräichte der emol keng Ausländer méi.

★

Nëmmescht kann zwee Hären déngen; zwee Häre kengem Dénger.

★

Wou gin d'Erënnerongen aus der Kannerzäit versuergt ? — Ma vill Elteren halen sech nach haut un de Sprach: „*Den Hënner verhält besser wi de Kapp.*“

★

’T as dach echt, wi dack ewell ervirgehewe gët, datt eppes echt as; mir sollte méi dack drun denken, datt een »echt« och duerch »gelungen« ersetze kënnt.

Klose Flëpp

An der Oper

Den Dirigent huet dirigéiert,
d’Orchester gouf séng beschten Téin,
vru mir do huet e Mann gewéimert:
„O Elis ! Lauschter mol wéi schéin !“

Eng Sopranistin vun zwee Zenner
déi soung: „Verlooss, verlooss mech nët !
Mäin Hues, du bas vun alle Männer
fir mech dee schéinsten, deen et gët !

Du muss mech lo direkt bestueden,
soss gët et ganz bestëmmt Verdross !,
Den Tenor huet séng Flënt gelueden
an d’Sopranistin doutgeschoss.

Dee Jong, dee konnt ech gutt verstoen,
et foul him ganz bestëmmt nët liicht.
Wëllt Dir iech vläicht d’ganz Liewe ploen
mat enger Fra vun deem Gewiicht ?

De Jong wor duerno depriméiert,
mir huet e Leed gedon am Fong,
mee d’Framënsch huet dat nët gestéiert,
hatt huet beim Stierwe nach gesong.

De Publikum wor nët zu halen,
d’Leit hu geklappt ewéi verréckt,
mir konnt et awer nët gefalen,
ech hu mech heemlech ofgedréckt.

Ech duecht: Lo muss d’een huele goen !
An du, nom drëtte Whisky pur,
du hun ech mir misste gestoen:
Du bas e Mann ouni Kultur.

Pop

E Spill mat Wierder

Wann der es nach nët genuch hut: Hei as dann erëm eist »Spill mat Wierder«. Hannert all Wuert stin dräi Definitioune; dir musst soen, wat fir eng stëmmt. Spillt mat äre Frënn a gitt jiddferengem 5 Punkte fir eng richtig Äntwert. Wie 60 Punkte kritt, as al dichteg. Opgepasst: Et sin erëm Falen dran.

- I. *Hannackeren*: a) Tubak jhicken; b) e Stéck fir d'zweet plouen; c) fir Klengegekete streiden. »An der Zoukonft ënner ons/Keen Hannackre, kee Gestronz !/Sid all zou enaner léif/Ënnrem Schutz vum Roude Léiw !« Siggy vu Lëtzebuerg, Kantat zum Krichsenn, 1945.
- II. *Dauwentaaschtert*: a) e Klengegekete-kréimer, deen op säi Benefiss aus as; b) eng Zort Héngerdéif; »A wéi en Dauwentaaschtert/Erof an d'Hénger fällt/Sou maachen et déi Borschten/A botzen ons onst Geld.« Rodange, Renert, XI.
- III. *Hirlitz*: a) d'Fruucht vum Kierelter-Strauch; b) e klunge gréngelzeg-giele Vull; »Den Hirlitz huet et vleicht gesin/Dee paift et och nët weider/Et as jo och nët vill geschitt/Ech muss scho soe: Leider.« Poutty Stein, Geschichten aus dem Eecher Bësch; c) en Eefalt.
- IV. *Dauschkaul*: a) e bestëmmte Steebroch; b) e primitive Kabinee; »Een, zwee, dräi, véier, fënnf, sechs, siwen/Wou as den Her Lärer bliwen/Géi emol een no him kucken/Hie wäerd op der Dauschkaul hucken.« Ofzielreim fir Stoppes ze spillen, notiert an der Fiels den 3. VII. 1952. P.F.; c) eng Plaz wou Strengten an Trëndelen am Waasser sin.
- V. *Hoossel(t)*: a) Haascht, Schaarschtech, Kamäin; »Is Hoasselt gët is Hamen/Is Bakes gët is Brutt/Mir gi gedrust dem Wanter zou/Do leide mir keen Nutt/Jochhä !« Andréi Duchscher, De fréilege Bauersman, oder: Ween hoat den Doorfseester gestoa ?; b) Schnelligkeit, Nervosität; c) d'Schank vun der Ham.
- VI. *Huelkäik*: a) Eng Späicherlicht; b) eng Schär fir d'Broust aus dem Bakeween ze huelen; c) eng Troter, déi d'Bouwen sech am Fréijor aus Weideschiele maachen; dobei sange se: »Tut, tut, tuterlu/An e Frang sin zwanzeg Su/Hief déi Schäerz (Schiel) vum Holz ewech/Dass 't eng Huelkäik gët fir mech.« Egide Manternach, Brauchtum der ländlichen Jugend, 65 C (1905).
- VII. *Mastéideg*: Dompeg (vum Wieder); b) Aussergewöhnlech grouss, ongehuwelt; c) tockeg.
- VIII. *Bréimespill*: a) e Kaartespill (frz. argot: brème = Spillkaart); b) en Duurcherneen vu Päerdsbier-Seler; »An em den Dram, dee mir zu zwee gedreemt hun/As schon en ellent Bréimespill gewuess.« Titania an: E Summerdram vum Marcel Reuland; c) en Trapp Fësch am fléissende Waasser.
- IX. *Frounekräiz*: a) e Kräiz, dat (a gewëssen Uertschaften) nëmme fir an der Herleihnems (FRONleihnams)-Prëssësioun gebraucht gët; b) eng Giedel oder e Pätter, al a granzeg, déi mat engem am Stot liewen; »Frounekräizer an em Wiesen/Wëllen dacks der nët gefalen;/Mee kuck d'Schrëft ! Do kanns de liesen:/Hief Respekt virun deen Alen.« Rodange, d'Léierchen 820; c) d'Äsche Kräiz op der Stir.
- X. *Kréckerleng, -lek*: a) en haarden, denne Kichelche mat Zockergoss (frz.

craquelin); b) e jongen Hunn, dee nach nët richtig kréie kann (och iwerdroen op jong Borschten); c) e Kragéiler.

- XI. *Horass*: a) Harespel; b) schwéier Aarbecht; c) Uertschaft am Kanton Réideng; »Do lafen 's all op Horass hin, widewitt bumbum/Fir sech dat Déier unzegesinn, widewitt bumbum.« D'Eller Fuusselid, Mathias Thill, Singendes Volk, 276.

- XII. *En as mat den Taarten eraus komm*: a) en as mat nelecher Nout (am Examen, an de Walen) duurch komm; b) e koum mat eppes erausgeplättelt, wat e besser fir sech behalen hätt; c) en as e bëssche liicht an der Kopp.

(Äntwerte S. 48)

P. Faber

4 Gedichter vum Josy Christen DE SCHOLDSCHÄIN

Sech mat der Nues ze huelen,
A mat där eegner nach,
Do huet muench »Mea Culpa«
Sech d'Zänn drun ofgebrach ...

Well gong ët mol um Football
Nët sou wéi een ët wollt,
Krut eben den Arbitter
Oder de Bulli d'Schold ...

DE STUDIUM

Do rieden s'op laténgesch
An och op griichesch ... jo!
Den Dreck gët zu Atomer
An d'Waasser H₂O ...

Mä wann se mol en Neelchen
Lues anzeschloen hun,
Dann hal'n se mat zwou lénkser
Den décken Hummer un ...

DE GLACH !

... dann huet mol de Pitti,
Déi krappschësseg Haut,
Vu vir as dee Borscht dach
Säi Papp wéi gespaut —

An dréit en no hannen,
Do sin et der vill —
O jësses ! do gläicht en
Der ganzer Famill ...

MÄI STRÉIHUTT !

E ronschelt séng zwee Baken
No hannen an no vir,
Da stäipt en sech op d'Ouren
A kuckt erof op d'Stir !

Ee Gléck ! ech hun där Ouren,
Déi wäit am Duerchzoch stin,
Soss géif mäin Hittche rëtschen
An ech näischt méi gesin ...

Wat ech nët weess,
mécht mech nët heess !

E Bréif

Seattle, Wa. (USA) 3/3/74

Här Malané,

Fir d'eischt oféif ech mech ofär entschëllegen datt et esou
lang gedauert huet fir Iech zedenken fir Aere seier
frëndliche Bréif vum 18/2/74 a fir dei zwen Nummern vum
der "Zis Magozi" Zäitschrift. Villmol merci fir dei onverwart
Speed dei Dir mir gemaaht huet. - D'nei Schreiftweis as
mir nach nit esou geläufig, durch d'Änderongen an der
Zmlauter a freieren Schreiftzeechen - aber mat der Zäit
kreien ech d'Naach scho voru.

Zanter ech an Amerika sin, hun ech nit vill
Gleichenheet font "hei iwer" eis Sprooch ze benotzen.

Fir d'Sprooch nit ze vergessen, hun ech eis schéin Kiedel
mir selwer gesongen. - An der Zwëschanzäit war ech gwa-
mol am mir esou léiven Heimechsland (1963/1965) a
meng Frönn waren wärkelech erstannt datt ech esou
guut wei sie Lëtzeburgeresch "ofe källt" hun. Dat
erënnert mich un d'Veianner Neisserten.

Wa méin éischte Bréif am d'Naach passt (trotz der
aalen Schreiftweis) da bréngt en an der Zäitschrift!

Nach elo de Papa Spor ubelangt, datt et mir seier
läd datt ech Iech méischt kesumesch mat d'ale Känn.
Hien as oft an eise Café (Ludig) zu Kiel kom, wei ech
nach e Bouf war, an ech him hien a sei Jong Armand

(2)

(Dien d'Zisprooch Schrift Spor & Cie. iwerholle huet) Jacks begreißt
als gut Frönn in mengem Lapp a hin der Ludwig Familien.
Ich zweifelen dat der Här Amund Spor nach lieft, here
Präsident Här Lex Roth, Wunnt zu Esch. Vleicht Kéint
hie sich bei der Spor Familien em mei goträffend
Vestallen Virställlich opin? Et as eng Suggestioun in mengem
Sait. Mir haaten en Exemplar vum "Deux Merveilles du Bon
Pasteur" vum Här C. M. Spor drausginn an ich danken dat hien
mengem Monong Isidore Ludwig datselwercht Buch als
Undanken gont.

Mei ich d'Zäitschriften gefliess hien, si mir elliich Kimm vum
Hären dei ich gut Kaint hien, aus mengem Kolleischgait.
Här Nik Nelter war mei Professor am Päitschen. Der Här
Jos. Lockert war mei Professor am Engleschen. Seien fein
Hären dei mich gut gefliert hien. Nach immer hien
ich den "Hochsch" mit engem autografischen Widmung
vum "Gutde Nettel".

Mei seien Gutde Frönd Nik. Pletschette huet mir immer
an Amerika geschriwen, and mir och Gesbänker gemaacht
in seine Brieren - Heidäitsch a Lëtzeburgerisch. Die Gutde
Frönd as mit mei - hie schließt mir Ränclengen Kinsch.
Ich wess dat hie sich immer vill mit eiser Sprooch
aafginn huet, mei ich elo an der Eis Sprooch liese Kaint.

Ich interessiere mich fir d' Lëtzeburger Grammaire a
Kann dei mei Ophlegerauskunft, geift dir, Här Malané,
mir en Exemplar ze beschaffen, a mir dann de Preis

(3)

(a Lëtzeburger Traag)

Matgedälent am och waat ech an der Schold sin fir déi Broun
 'Eis Sprooch' Heffer an fir de Porto (avion) waat d'Grammaire
 aus den "Imprimé" ublaugt.

Gëif et Ech interesséiert dat ech Iech heiansdo érem schreien?
 Merssi fir de Moment.

Wier net nëmmen gutt a schlecht Léit op dësem Welt-
 vergiesst dach net d'Lëtzeburger - déi sin e genre apart

Mat frëndleche Greiss

Jules Argen

Joss Thein †

Den 2. August 1973 huet d'Actioun Lëtzebuergesch en treie Mëmbler verluer, de Joss Thein, pensionnéierte Schoulmeeschter vu Wolz.

En huet wuel net vill op Lëtzebuergesch geschriwwen, ma e wor e Mann, dee Léift fir d'Sprooch hat. Dofir konnt en sech esou entsannen, wann en huet missen héieren, ewéi se hei an do verschampeléiert gouf. Zu Osperen gebuer, de Papp jonk verluer, as e fir Schoulmeeschter gaang an no enger Zäit, wou en dorëmmer ersetze goug, krut e séng éischt Plaz zu Konstern. Vun do koum en op Wolz. Zu Konstern huet en sech ewell vill fir d'Sprooch an d'Gebräicher interesséiert a séng Notizen an d'Jong-Hemecht geschéckt, déi Zäitschrëft, déi de Vic. Neuens vum 1. September 1926 un, erausgin huet. Et wor jo och déi Zäit wéi de Sproochveräin gegrënnt as gin. D'Freed um Lëtzebuergesch

schen huet e keemools verluer, wann en och méi op d'Geschichtfuerschong ëmgeschwenkt as. Heivun zeien esouvill Artiklen a Bicher. Zu Wolz wor en iwwerall derbäi an um Dill. En huet matgeschafft am Intresseveräin, bei de Festspiller, e wor Korrespondent vun Zeitungen, Zäitschrëften a Kalenneren huet en Artikle geliwwert, am Radio (UKW) koume Causeriën a bis zu séngem Doud huet en dem Lëtzeburger Dixonär gehollef, well e wusst Bescheid iwwer d'Sprooch vu Konstern, Veianen an Osperen. A séngem Artikel iwwer d'Wiewen an de Wiefstull (Bulletin linguistique et ethnologique No 11/1967) huet en eis nach déi Wierder an Nimm déi ewell bal ganz an de Vergiess koumen, erhalen.

De Joss Thein gët esou bal net vun eis vergiess, der Famill eist déifst Bäileed.

hr

Léon Senninger †

Den 10. September 1974 as e gudden an iwwerzeegte Frënd vum Lëtzebuergesch, de Léon Senninger, onerwaart an der Vakanz zu Blankenberge verscheet. E wor den 3. Juli 1896 zu Éine gebuer. Wéi en dräizéng Jor al war as d'Famill an d'Stad, op Bounewee, gezunn. Do as e virun an d'Schoul gaang, fir Schoulmeeschter ze gin. Séng éischt Plaz krut en den 1.10.1916 zu Hueschtert bei Réiden, den 1.10.1921 as en zu Pënsch, den 1.10.1923 kënnt en op Miinsbech, den 1.10.1930 zu Esch Uelzecht an den 1.10.1931 an der Stad Lëtzebuerg. Do geet en den 1.10.1958 a Pensioun. En exakten a gewëssenhafte Schoulmeeschter wor en, zwou Egeschaaften, déi ee muss hun, nët nëmmen als Schoulmeeschter, mä och fir dat, mat deem en sech vu Jonktem un ofgin huet: Folklor a Lëtzebuergesch. Dofir fanne mer haut säin Numm iwwerall op dene Plazen, an dene Verenegongen a Publikatiounen, déi domat ze din hun. Hie wor derbäi wéi 1924/25 d'Sproochgesellschaft gegrënnt as gin, de 25. Oktober 1924 as en zwete Sekretär; den Opruff fir d'Grënnong huet en nieft dem M. Goergen, E. Platz, J. Schmit a J. Tockert ënnerschiwwen. 1926 as e Bibliothekär. Wéi d'Sproochgesellschaft déi véiert Sektoun vum Institut gr. d. gët (26.11.1935) as en am éischte Comité, 1965 gët en éischte Vize-Präsident. 1936 entsteet de Veräin »Hemechtssprooch«, a wann en och nët direkt un der Spëtzt stong, derbei wor en. Sou wéi iwwerall, wou et ëm Lëtzebuergesch a Folklor goug. Wéi e geduucht wor, weist sech ewell op séngen éischte Schoulmeeschteschplazen. E schreift wuel ronn eng Dose Gedichter, mä dat wor et nët. Säin Intresse loug op engem anere Stéck. Déi Zäit zu Hueschtert, Pënsch, Mënsbech fänkt en un ze notéieren an ze sammeln, alles iwwer Folklor, Spréchercher a Liddercher, Kannerspiller, Reimercher, Seërcher, kuurz alles wat mat Folklor a Sprooch zesummenhong. Wéivill, zeien déi sëllegen Ziedelen, déi en hannerlooss huet, schéi gesënnert a kalligrafesch geschriwwen. Zënter

laange Joren hat en sech fir d'Sprangprässioun, déi »springenden Heiligen« intreséiert a kuurz Artikle geschriwwen. Jorzéngtelaang as an Archiven a Bicher gesicht a gefuerscht gin, sougutt am Ausland wéi hei am Land, ëmmer nees gezéckt fir d'Aarbecht drécken ze loosse, well en esou gewëssenhafte wor a gefaart huet een Aspekt nët genuch stodéiert, ënnersicht an nogefuerscht zu hun. An elo, wou en se virun sech fräi gin huet, as et him nët méi vergonnt säi Lieweswirk viru sech am Buch leien ze gesinn. Hie wor esou, e Fuerscher, deen sech nët gin huet. Him verdanke mer duerfir e.a. och ze wëssen, datt de »Blannen Teis« nët e »Gelhausen« wor, mä e »Schou« (fir d'éischt Jong-Hemecht 1929. 4. Jg.). — Iwwer den »Dicks an d'Hemecht« huet en 1923 (Dicks-Jorhonnertfeier) geschriwwen. Säin anert Gebitt wor de reliigiöse Folklor, Helleg an hir Veréierong.

Wor d'Fuerschong iwwer d'Sprangprässioun säi grousst Gebitt, dann duerf een awer, wéi gesot, séng aner méi kuurz Studien iwwer d'Seërcher, d'Volleks-, d'Kannerlidd a Reimercher nët vergiessen, déi elo wuel nach an Ziedelen do leien (an der Jong-Hemecht stin der 1929 gedréckt), séng Aarbecht iwwer d'Wënzersprooch zu Éinen (1929 — an dem Jorbuch vum der Sproochgesellschaft) a séng Mataarbecht um Lëtzeburger Dixonär nët iwwersinn, un deem e matgeschafft huet, ewell eier e Mëmber vum der Redaktiounskommissioun (1965) wor. D'sproochwëssenschaftlech Sektoun wousst och kee besseren ewéi hien ze fannen, fir dem R. Bruch séng Grammatik an der zweeter an elo an der drëtter Oplag erauszegin. Hie wousst am därege Gebitt vun der Schreifweisen alleguerte Bescheed, an déi vum Dixonär huet e kannt wéi keen zweeten.

Mir hu mam Léon Senninger e gudde Frënd vum Lëtzebuergesch, e skrëpeléise Folklorist an en exakte Fuerscher verluer. Éier séngem Undenken. Der Famill eist déifst Bäileed.
hr

Dër Stad

Wéi d'Reimer hu vu Roum den Numm
sou hu mir eise vun deer Stad
fir déi mer, scho wéi si et soten
ganz einfach soën, d'Stad.

Hir Haiser kucken nët op d'Mier ;
kee grousegt fléisse Waasser
mat nidderdrächtgen Naupen
eng stänneg Suerg et wär ;
keen héigen Tur dee kofferging
schonn iwwrem flaache Land vu wäitem
sech wéi e Fanger hieft
a vun ër Zeeche géif !

Egal vu wou erbäi ee kënnt,
ganz onverhofft leeft een do drop
well, ronderëm an d'Gréngs gepaakt
vu Bichebëscher voll am Laf
een den Ament se léischt erbléckst !
Zur Wanterzäit as dat e Gléck,
well ouni eng Spuer Schnéi
am Niewel, an der Netz
wéi ee Bëschengel kuckt se dran
sou granzeg wéi se kann !
Doranner es se wéi hir Biirger, bëssen
vun enger Frëndlechkeet an lauter
a stompeg wéi e Stack !

Bal wéi am Bësch as s'opgewuess
wéi wëll an ouni Winn
am Rapp a Klapp gezillt ;
den Zoufall hat de Grond geluegt
ouni Verschlag an ouni Plang
op enger Plaz, wou sech d'Natur
hat halwer amësiert fir hott an har
eng Rei vun Dällten rauszewullen
sou enk an déif wi Grief.
Wou een d'Natur gewäerde léisst
op keng Manéier stéiert
do kritt et gär ewéi hei
eng ganz absëns Fassong !

Et ze beschreiwen as nët liicht
an iewel wir ee falsch beriicht
ze mengen 't wir méi einfach
dach op der Plaz do selwer

sech alles unzekucken !
'T as eent wéi d'anert schwéier ;
a méichs de dech och ferrem wëlles op de
[Wee

fir ze gesinn wat do zum Beschten as
a midd scho bal s de dir da sees:
„Hei as lo d'Enn !” —
da fängt et un zerguttster.

'T as wéi an engem Musée
wou iwwerm Kucken onversinn
aus engem Sall een an deem aanre lant.
Op Schratt an Tratt sti Fielse lénks a rechts,
mä nët wéi däischter Brigangen
déi, guer keng gutt am Schna
dir op de Viirzock wëllten !
'T as nët e Steen, dee gro a gréis
onduge wéi Granit, séch opënen do kéipt
an nët joraus joran och enkër d'Minn schan-
[jhéiert !

Neen, 't as en duusse Sowelsteen
deen hei erëm sou vëlleg as wéi néiresoss
an och apaarti gäer am Bichebësch
wéi Ris an Zwerg, séng Spichten dreift
an d'Leit mol fäerten deet.
Mä wou e ganz am Freie steet
der Sonn, de Blécker ausgesat
gesäit ee gutt em of
datt hie Familjen as mam giele Sand
woumatten d'Kanner schons
di schéinste Kuche baken.

Déi Fielsen hun nët och fir näischt
bal d'Fësëminn vun ale Leit
d'Gesicht sou voller Furen
a villes schon erlieft !
Mooss gudderhand, hu si och näischt der-
[géint

dat sech an hire Faarten
all Zort Getraisch genëschelt usetzt
wat guer nët glott, nach do säi Vollem huet.
Aus enger Bascht luusst eng jong Biirk,
e Gënzestack wunnt no derwidder ;
hei wiisst e Putsch Ekraider
riicht an d'Luucht, en aanren do
hänt riicht erof.
Keng Mënschenhand bis duer méi reecht ;

e Villche mol nach hën and widder
mécht am passang séng Opwaart jhust !

An hues de dech do sat gekuckt
a gees de zréck, gesäis de d'Stad
hir Haiser héich
sou näleg raus op d'Fiels geréckt,
— se sti well éiweg do —
eng Onmass klenger ënne bäigekroch
déi drécken duer an d'Schauténg no.
Vun uewen héich erof gekuckt
as dat schéin iwwersiichtlech
mä ënnen am Gewulls
vun enke Schlëff a Gässchen
fënt nët eng Kaz hir Jong méi rëm !
En Hin an Hier vu Krëmmten a vu
[Längten
en Op an Of vu Weë, Pied an Trapen
déi gläichfouss mam Waasserlaf
bal schrëi, bal riicht, op d'hallef Héicht
a vun do un, mat neiem Otem
an engem Zock, gi bis op d'Glécht !

Do stees de flang am décksten Trubbel
a matzen am Trafik vun enger Stad
déi sech geséngner An entwutzt
mat Brécken an nach soss Behollef
hir Këppe beiënen ze halen
déi an der Géigend ronderëm
wéi duer gerëselt leien.

Fir all déi Brécken opzezielen,
do hätt ee wuel ze din !
jhust hirer dräi sen hei z'ernimmen
well jiddereng en apaart Stéck as:
d'»Al Bréck«, wéi d'Wuurt et seet
or d'»Passerell«, as och di eelst.
Dat ging ee guer nët soen
wann ee gesäit wéi si behenn
mat klenge Schrëck op d'Gare zou dabbert
wéi wa se op den Zuch wëllt lafen !

Eng aner uewenaus am Péitersdall
as wéi déi heite ganz aus Steen
huet awer soss keng Grimmel Glach.
Op hire groussen dueblen Zenter
dee sech, féng flaach gewaltge streckt

fir des Säit, déi Säit op em Fielsekapp
sai Widderlär ze fannen —
si rëpëtéiert lénks a rechts
eng Rei vu Béi nach dropgesat
déi reechen a sech ducken alt
fir allenenn dee schwéire Bréckelaascht
gläichméisseg ofzestäipen.
Deen Zenter as sou staark am Réck,
bal wéi e Papp am beschten Alter
deem d'Kanner hatzekatz all mateneen
a voller Muttwëll op de Bockel klammen !
Well op déi Konstruktioun as all Verlooss
rullt Nuecht an Dag do am Gedäisch
all Uerscht a Grafft, wat de Verkéier
all schroë Broutdag kéipweis
eraus op d'Stroosse schéckt.
Dat as d'»Nei Bréck«, en eenzeg Stéck,
as d'Häerz am Leif —
de Stuel an d'Zeeche vun der Stad !

Déi drëtt as rout a ganz aus Stol ;
mat engem Saz as s'iwwer d'Pafendall
vun engem Enn zum aner
grad wéi e ros'ne Panther
dee mat gestreckte Patte riichtzou
op eppes Liew'ges spréngt !
Hir Faarf féng rout, erënnert schro un eppes
wat besser nët hei gët gesot.
Well do zur Mueressonn wou si hiféiert
stin op deem weide léftge Platto
néng Fändle beiënen
der Stad hellop ze wénken:
se soll getréischt sech mat opstellen
't hätt all Gestreits elo en Enn !

C. W.

Notizen

An Däitschland sin se zënter laange joren am gaang fir eng »gemässigte kleinschreibung« anzeféieren. Grouss geschriwwe gët nëmme méi de sazufank, d'nimm, d'uried an ofkiirzongen an der fachsprouch (wéi H²O); de komma kënnt nëmme méi do ston wou en néideg as fir ze verstoen; trennongstrécher (tëscht sätz) verschwannen, dofir gët nëmme méi de komma gebraucht, de stréch bleift fir silbentrennung; duebel formen (dout, doud) solle verschwannen; friem wierder mat ph, th, rh sollen duurch f, t, r, ersat gin; zesumme geschriwwe gët wat zesumme gehéiert, an zweifelsfäll vun enee schreiwen.

Wéi wir et da mat esou engem virschlag fir d'lëtzebuergesch? An Dänemark hun se d'klengschreiwen ageféiert, an et gOUNG ganz gutt. Fir d'éischt hu se d'leit gewærde gelooss an no kuurzer zäit hat all mënsch sech dru gewinnt. Solle mer och emol probéieren?

Et gët ëmmer gesot a behaupt eist Lëtzebuergesch wir eng »Baueresprooch«, mir géiwen nach un deem Alen hänken a kéime nët ewech dervun, mir géife keng nei Wierder fannen a schafen. Mä da lauschtert dach emol eisen UKW, do kann een Dag fir Dag bäileieren. Wat haalt der da vun denen heien: »Schnellboot« = huerteg Vedett; »Flugzeugträger« = Fléiendréier; e Schëff as »versionk« (amplaz ënnergaang); eppes »u séch bréngen« (fir eppes stielen); a »bedronkenem Zoustand« fir gedronk (hun), voll (sin) asw. Wie laacht do?

Am Tëléfonsbuch vun 1974/75 as hannendran eng Lëscht mat de Lëtzebuurger Nimm vun eisen Dierfer a Stied. Domat as e Wunsch von der »Actioun Lëtzebuergesch« erfëllt gin, deen d'Leit och gär gehat hätten. Well eng gutt Parti d'Lëtzebuurger Nimm vun eise Stied an Dierfer nët op lëtzebuergesch kannt hun, dofir kënnt se denen alleguer ze paass, déi dermat ze di kréien, wéi z.B. déi am Radio. Mir wäerden da wuel nët méi müssen héieren, wéi se vernannt gin, e.a.

Wuel fir Wal, Ulfléng fir Elwen, Boulaide fir Bauschelt. As et dann nët richtig: wa mer schons e Lëtzebuurger UKW hun, da missten déi Leit dach wéinegstens d'Uertsnimm kennen?

Firwat, datt d'Post awer nach deen déck gedréckten Titelkapp dra setzt, nëmme déi däitsch odder déi franséisch Nimm ze schreiwen freet een sech? Et kann een et verstoen, mä et gefällt engem awer nët. Léieren d'Kanner d'Uertsnimm dann nët méi an der Schoul, wéi soss?

D'Uertsnimm sin no dem Ortograf vum Lëtzebuurger Dixonär geschriwwen, gewielt gouf eng Koiné-form, déi nët ëmmer déi selwecht as, wéi déi aus der Géigend, wou d'Duerf läit an déi do gesot gët, wéi Wis fir Altwis; Bruechtebaach feelt an der Lëscht, et si vläicht nach aner Feler dran. Dat as méiglech, mä den Uufank as gemaach, an et ka jiddereen de Lëtzebuurger Numm fannen — wann e wëllt. Besser wir et dach gewiescht de franséischen Numm vir ze setzen. — De »Républicain Lorrain« schreift de 5. 8. 1974: „Finalement on a eu la bonne idée d'ajouter à la fin de l'annuaire une liste alphabétique des localités luxembourgeoises. En plus on ne s'est pas seulement contenté d'indiquer les noms officiels des localités, c'est-à-dire en langue française ou allemande, mais on a marqué derrière chaque localité la traduction luxembourgeoise (en jonglant arbitrairement avec nos règles grammaticales). — Quoiqu'il en soit, cette liste alphabétique présente un intérêt incontestable, car il existe encore bien des lieux dans notre pays dont le nom n'est pas connu.“

Dozou wir ze soen, datt mer: 1. keng offiziell Schreifweis vun eisen Uertschaften hun (allefall as äis keen offiziellen Text bekannt); 2. gët nët »arbitrairement« mat de »règles grammaticales« jongléiert, well et déi vum Lëtzebuurger Dixonär as, déi an der Grammatik vum Robert Bruch (3. Oplo) duergeluegt a vun de meeschten Autore geschriwwe gët (wa se se kennen — de

Setzer!!!). — Ofgesi vun dëser klenger Bemierkong, merci dem Républicain Lorrain, datt en et dach gutt fond huet.

hr

„Das Elternhaus ist dem Italienischen treu; obwohl Vater und Mutter die Absicht haben, in Luxemburg zu bleiben, empfinden sie kaum das Bedürfnis, sich den unmelodischen luxemburgischen Sprachäusserungen anzupassen.“ (Antonio. vum Jean J a a n s an: d'Lëtzebuurger Land, No 32, 9.8. 1974). — Ech weess nët ob d'Lëtzebuergesch esou »unmelodisch« as wéi de jj mengt. 'T as esou ugeholl fir d'Italiénescht, d'Franséisch natierlech och, melodesch ze fannen. Ech mengen alt all Sprooch hätt säi Schéint a säi Gutt, dat wat zu sénge Leit a sénger Géigend passt. Déi aner Behauptong awer: ob se (d'Italiéiner, d'Spuenier, d'Portugisen, déi hei bleiwe wëllen) nët wëllte Lëtzebuergesch schwätze léieren glewen ech nët gär, well et sin Italiéiner a Spuenier a Portugisen hei, déi gär Lëtzebuergesch schwätze géifen, wann se eng Geleënheet kriter, fir et ze léieren. Ech selwer sin ewell duerwéinst ugesprach gin, vun Italiéiner. Am europäischen Zenter um Kiirchbiërg hun sech elo direkt 20 Leit gemellt fir Lëtzebuergesch ze léieren. Zënter dräi Jor as e Cours am Gaang fir Fransousen, déi Lëtzebuergesch léieren an, souvill ech weess, schafft eng Equipe vu Professerer un engem audio-visuelle Cours fir d'Portugisen a Spuenier. (Mir war et nët méiglech den Italiéiner ze hëllef, well ech nët genuch italiénesch kann.) Iwwregens, de jj schreift et, léieren d'Kanner d'Lëtzebuergesch ganz liicht am Kontakt mat eise Kanner, op der Gaass, an der Spillschoul. Awer wann an enger Klass méi »Ausländer« sin ewéi Lëtzebuurger, da klappt et nët. Vun Dikrech weess ech, datt déi friemlännesch Kanner alleguer no kuurzer Zäit lëtzebuergesch schwätzen. Do as et kee Problem mam Aliewen, awer do, wou mer se op e Koup beieneen tässelen, se leng fir sech loos-

sen, kee Kontakt mat hinne wëllen (vläicht och kee kréien), do as all Hoffes verluer.

Am »billet aigre-doux« vum »P'tit père« mam Titel »Méthodes fascistes« schreift de »Pätterchen« am Lëtzebuurger Land No 26, 28.6.1974: „Dans un langage directement emprunté à la boîte à mites du Reich millénaire, ce national-social-démocrate fulmine contre la »zunehmende Überfremdung« de notre population et élève la prétention grotesque de voir notre parler national érigé en langue administrative officielle. Ceux qui tout récemment dans ces colonnes avaient mis en garde contre certains agissements des puristes du luxembourgeois, qui en fait n'étaient que d'affreux réactionnaires, nostalgiques d'un passé que tout patriote luxembourgeois condamne rigoureusement, voient ainsi leurs thèses confirmées Et croyez-moi, ils auraient préféré avoir tort !” Op dësen Artikel hat de Lex Roth un d'»Lëtzebuurger Land« eng Äntwert geschéckt, déi nët direkt an enger vun den éischten Nummere komm as, wéi d'Pressegesetz dat virschreift — well de »P'tit père« Congé hat, wéi en den 19. 7. a sénger Äntwert seet — dofir hat de Lex Roth eng Copie vu séngem Bréif un d'»Lëtzebuurger Land« un a l l Zeitong hei am Land geschéckt. D'»Wort« huet d'Schreiwes du den 12. 7. 1974 ënner der Rubrik »Briefe an die Redaktion« bruecht (an denen aneren Zeitungen as näischt komm, mir hun allefall näischt gesinn). D'»Lëtzebuurger Land« (de P'tit père) gët eng Äntwert den 19. 7. 1974, wou dra Rieds geet vun engem »certain« Roth, dee »rouge« gesäit an, datt et séng Gewunnecht nët wir op esou e Wësch z'äntweren, awer ouni den Text vum Lex Roth séngem Bréi ze bréngen. — Nun de »P'tit père« schreift a sénger Äntwert vu Saachen, awer vun esou ër ëm déi et nët geet, dat sin: „élève la prétention grotesque de voir notre parler national érigé en langue administrative officielle” an „contre certains agissements des puristes du luxembour-

geois, qui en fait n'étaient que d'affreux réactionnaires, nostalgiques d'un passé que tout patriote luxembourgeois condamne rigoureusement" . . . Den éischte Saz as direkt erfond: Ech froen de »P'tit père«: „wou a wéini ee vun all denen, déi Spaass a Freed mam Lëtzebuergeschen hun eng Kéier gefrot a geschriwwen huet d'Lëtzebuergesch als Verwaltungssprooch virzeschloen? (Dat steet och nët am national-social-démocrate séngem Artikel dran, mat deem mir nët méi ze din hun wéi soss een.) Dorobber soll de »P'tit père« äntweren. Wuel as gefrot, an ewell dacks virgeschlon a reklaméiert gin, fir eng eenzeg offiziell Schreifweis vum Lëtzebuergeschen ze kréien. Mir hun eng, awer déi schreift keen (Mém. 1946). Vun hei aus bis zur Verwaltungssprooch as et awer wäit, ganz wäit. — Wat een awer am meeschte geheit, dat as, datt déi Puristen „qui en fait n'étaient que d'affreux réactionnaires, nostalgiques d'un passé que tout patriote luxembourgeois condamne rigoureusement“.

»Puriste« kann een sech gefale loossen, deer gët et iwwerall, souguer a Frankräich, soss hätten se dach déi 300 Wieder virun enger Zäit nët an hirem offizielle Journal publizéiert. Ma »affreux réactionnaires«, dat as e Wuert, dat e Mënsch mat gesonnem Mënscheverstand nët unhuelen duerf. Ech froen: „Wou as een aus der Actioun Lëtzebuergesch deen sech hiergët fir géint de Fortschritt opzetrieden, sech mat Force dergéint wiert an näischt wéi dat Aalt wëllt erhalen, an all Éiwegkeet (réactionnaire — Definition nom Larousse), deen Numm »affreux réactionnaires« verdéngt. Esou een as nët an der A. L., a wir een esou do, da misst en erausgehäit gin. — D'Postkutschenzäit as glécklecherweis eriwwer, d'Hongerjoren aus der gudder aler Zäit, Gott sei Dank, och, wou soll et nach ee gin, deen nach no der Zäit verlaangert »wou méng Mamm nach huet gesponnen«. Wann et esou ee sollt gin, dann héchstens een, deen nët weess wéi arem a wéi hongereg an ënnerdréckt d'Leit

deemools waren, a wa se nach sou dacks gesongen hun »wéi mir esou zefridde sin« . . . a vun Honger an Amerika gelaf sin.

Versteet nun awer de »P'tit père« ënner séngem »affreux réactionnaires« e Mënsch, deen als »Purist« ze verstoen as, da wëllt en nët verstoen, wat gewollt gët. Wann een derfir as fir d'Lëtzebuergesch uerdentlech an zerguttst ze schreiwen, an e kritiséiert, wann en aner Wieder hëlt, déi ee besser, op lëtzebuergesch, mat stacklëtzebuurger Wieder, soë kann, dann huet dat dach sécher näischt mat réactionnaire, emol nët mat »Puriste« ze din. De »P'tit père« schreift franséisch, säi gutt Recht, mä schreift en da »franglais«? Bestëmmt nët. As en dofir e »puriste an affreux réactionnaire«? Ech mengen dach, et wir engem Lëtzebuurger nach erlaabt fir uerdentlech Lëtzebuergesch ze schreiwen an ze schwätzen, an sech dergéint ze wieren, wann aner d'Sprooch verdommenéieren. Odder nët?

hr

An der Nummer 4 vun »Eis Sprooch« hate mer gesot, datt d'Stad Lëtzebuerg e Kongkur fir Kannertheaterstécker ausgeschriwwen hätt. D'Präisser sin elo verdeelt gin. 24 Stécker woren erageschéckt gin. 6 kruten e Präis. Den éischten an den drëtte Präis krut de Felix Mersch, pensionnéierte Schoulmeeschter vun Zéisséng fir séng Stécker: *Mir gin eis nët an Dem Kleesche säi Sak*; den 2. Präis krut de Guy Rewenig vun Esch fir d'Stéck: *Kanner sin och Leit*. Dëst wore Präisser vun 20.000 Fr. De 4. Präis (vun 10.000 Fr. déiselwecht Zomm och fir de 5. an de 6. Präis) krut d'Madame J. Kauth vu Réméleng fir d'Stéck: *De Philo a säi Gold*; de fënnfte wor de Jhosi Christen vu Lëtzebuerg fir säi Stéck: *Den Texasnuckes*; de sechste Präis krut de Jhos Wolff vu Lëtzebuerg fir d'Stéck: *Wim*. — Am Jhuri wodd'Hären: Leo Bollendorf, Präsidant, dann Leopold Hoffmann, Edmond Reuter, Georges Schmit, Tidd Schroeder, René Worré a Ferdi Reiff.

Aus den Zeitunge gi mer nach gewuer, datt dat éischt Stéck sech ëm e Schouscheschjong dréit, deen alles mécht fir eng béis Situation meeschter ze gin; dat drëtt wir eng »Demistifikatioun« vum Nekreleschen; kritesch wir d'Stéck vum G. Rewenig, an deem d'Kanner d'Eltere sin, fir 24 Stonnen. Dës dräi Stécker sollen 1974, 1975, 1976 gespillt gin. Déi aner alleguer, déi e Stéck ageschéckt hate kruten en Abonnement (populaire) fir d'Theatersaison 1974/75. De gléckleche »Schreiweren« drécke mer d'Hand a wënschen hinnen all Guts fir fortun. Der Stad Lëtzebuerg muss een awer och en décke Merci soen, datt si esou schéi Präisser gestëft hat.

hr

D'Actioun Lëtzebuergesch — Eis Sprooch hat den 18. September 1974 e Rendez-vous mam Schoul- a Kulturminister R. Krieps a mam Staatssekretär E. Linster. Du gouf och d'Fro opgeworf, fir wat datt op der 7ème commune kee Lëtzebuergesch om Programm wir. Nët laang duerno as e Schreiwer un déi Schoule komm an deem d'Lëtzebuergesch, wéinst deem Wonsch, och vun elo un an den Klasse geléiert misst gin.

Léiert Lëtzebuergesch !

Ewell laang kann een hei bei äis uetert d'Land franséisch, italiéinesch, spuenesch, portugisesch, englesch an och russesch léieren. Vu lëtzebuergesch gong keng Rieds. Vun dësem Hierscht un as et awer méiglech dat ze man. Zënter e puer Joër hält de Prof. Henri Müller ewell Couré fir franséisch-sproocheg Beamten. Elo kann een dat och am Europäesche Parlament maachen. Do hun sech 20 Leit aschreiwe gelooss fir Lëtzebuergesch schwätzen ze léieren, d'Couré gi vum Prof. Halsdorf gehalten. Den Här L. Ludwig, ee vun der fréierer »Eis Sprooch«, hält och Schoul an der Jofferegässel a bei him sin et der 22, déi sech gemellt hun.

»Dem Poutty Stein séng bescht Liddercher« woren am Joër 1959 an der Dréckerei Vict. Buck eraus komm. A kuurzer Zäit woren se nët méi ze kréien. An den nächste Woche soll nun eng nei Oplag vun der Sammlong am selwechte Verlag erschéngen.

Mir erënneren eis Leit nach eng Kéier un d'Buch: *Kleines Deutsch-Luxemburgisches Wörterbuch*, dat nach an der Suskriptioun an der Zankt Paulusdréckerei, B.P. 1908, Lëtzebuerg, fir 350,— Frang ze kréien as. Wéi et schéngt as et ganz gutt, dofir iwweezeegt iech selwer. Mir schwätzen nach dervun.

Wéi d'Gesamtwierk vum Méchel Rodange, e schéint, wann och deiert Buch, virgestallt gouf, as eng provisoersch Verenegong »Michel Rodange« gegrënnt gin. Wann et definitiv as, dat wäerde mer nach gewuer gin.

Du huet och den Här Krippeler gesot, den zwete Band an deer Rei wir fir dem A. Liesch séng Saachen alleguer virgesin.

Mir gin elo nach, jhust iwwer dem Drécke vun dëser Nummer a leschter Minutt gewuer, datt de Leo MOULIN an der Nuecht vum 28. op den 29. November stënterlech am Alter vu 76 Joër verscheed as. Mat him verléiere mer e Mann vun der aler Garde, dee säi ganz Liewe laang eeschtlech Freed mam Lëtzebuergesch hat. — Mir kommen nach op hien ze schwätzen. — Der Famill eist déifst Bäileed.

Nei Bicher

Lëtzebuergesch an der Schoul

Méi wéi fënnefanzwanzeg Joër no der leschter Oplo vum Nik. Welter séngem Bichelchen »Das Luxemburgische und sein Schrifttum« an no e puer Ukënnegonge kruten elo endlech eis Schoulkanner a Schoulmeeschteren erëm en egent Lëtzebuurger Schoulbuch an d'Fangeren. Dat neit Buch vun 140 Säiten as an der Schrëft vum Dixonär erauskomm, déi fir d'Kanner am liichsten ze liesen an ze schreiwen as. Als Bäiluegt fanne mer duerfir um Enn genee Explikatioune vum Alain Atten: »Wéi ee lëtzebuergesch schreift«.

'T hält sech beim Léngent aus, dass d'Schoulkanner d'Schreifweis nët sollen agetriichtert kréien a mat Diktater kristillicht gin. Domat kënnst ee jhust de Kanner de Spaass um Lëtzebuergesche verdreiwen. An ech mengen, dat neit Bichelche kënnst de Kanner Freed a Spaass un eiser Sprooch gin. 'T geet Rieds dra vu Land a Leit, vun deem wat doheem an uechter d'Joër geschitt, vu Spill a Spaass, vu Seërcher a Spichten. Mir fanne Gedichter a Liesstécker dran, ma kéng Theaterstécker, well et duerfir nët duergong mat der Plaz. 'T sin dräimol méi Gedichter wéi Liesstécker dran, well gutt Prosastécker fir d'Kanner rar sin a muench Auteuren nëmme Gedichter geschriwen hun. Dat wëllt awer nët heeschen, dass d'Kanner déi sëllech Gedichter all auswenneg léire missten!

Virdra fanne mer kuerz Notizen iwer déi 32 Auteuren, déi mat Stécker vertratt sin. Et sin eng ganz Rutsch nei Gesiichter derbäi: Alein Atten, Franz Binsfeld, Albert Elsen, Hélène Fournelle, Pierre Frieden, Ferd Gremling, Nic. Hein, Michel Hever, Fern. Hoffmann, Tony Hurst, René Kartheiser, Jos. Keup, Pol Noesen, Nic. Pletschette, Marcel Reuland, Will Reuland, Lex Roth, Jean-Mathias Ruden, Georg Schmitt, Tidd Schroeder, Norbert Weber, René Weimerskirch, Wëllem Weis a Michel Worré. Si all waren nach nët am Welter séngem Buch ze fannen, an 't gesäit een, wéi néideg dëst neit Buch war.

Ech war frou, och al Bekannter erëmfanne wéi dem Dicks séng »Hamebritt« a säi »Wëllefchen an de Fiisschen«, en Deel aus dem Rodange séngem »Renert«, dem Willy Goergen säi »Rechemeeschter« a säin »Hiesche« an dem August Liesch séng »Maus Kätti«. D'Buch gët e gudden Iwwerbléck iwwer déi Auteuren, déi eis Sprooch am beschte verrieden, wann ech och gär nieft dem Lentz séng Lidder »Hemecht« a »Feierwon«, déi all Kand kenne soll, en anert Gedicht, wéi de »Fräsch an den Ochs« odder »Op der Leder«, gesinn hätt, fir dass d'Kanner nët menge sollen, en hätt nëmme routwäissblo Stécker geschriwen, a nach dat eent odder anert Liesstéck vum N.S. Pierret an Isy Comes, déi bestëmmt nët schlecht dra gemaach hätten.

E puer vun de Stécker, wéi dem Marcel Reuland säi »Sandmännchen« a säin »Hieschen«, der Hélène Fournelle hir Stécker »De Filax« an »Oktav am Krich«, dem Willy Goergen säi »Gëf mat«, dem Pierre Frieden séng »Hemecht« an dem Wëllem Weis säint »Dräianzwanzeg Lëtzebuurger Jongen« stin och am däitsche »Lesebuch«, ma do sin se nëmme hikomm, well mer jo fënnefanzwanzeg Joër laang kee Lëtzebuurger Buch haten.

Elo as erëm e giedlecht Lëtzebuurger Buch do, mat deem eis Schoulmeeschteren a Léierinnen de Schoulkanner eis Dichter an eis Sprooch méi no bréngen kënnen an an deem och déi Grouss nach hir Freed u méi neien a manner bekannte Stécker fanne kënnen.

J. Milmeister

B r u c h, Robert: *Précis populaire de Grammaire Luxembourgeoise*.

Luxemburger Grammatik in volkstümlichem Abriß. Avec 16 cartes. 3e édition revue par Léon S e n n i n g e r. Editions de la Section de Linguistique de l'Institut Grand-Ducal, 5, rue Large, Luxembourg. 1973. (Beiträge zur Luxemburger Sprach- und Volkskunde. Nr. X.) p. 123. Präis: 110,— Frang.

Wéi de Robert Bruch sénger Zäit, 1955, déi éischt Lëtzebuenger Grammatik geschriwwen hat, huet e wuel nët geduecht, datt en domat e Wierk geschaf hätt, dat a knaps 20 Joër dräi Oplage kréig. Séng Aarbecht wor zum Deel d'Resultat vun Diskussiounen, déi geféiert hu misse gin, fir den neien *Dixionär* vun 1950 (Lux. Wörterbuch) un d'Lafen ze kréien, d.h. eng Schreifweis festzeleën, déi der Gewunnecht vun de Leit gefall huet. — Mir hun an dëser Grammatik nët nëmmen déi Schreifweis, déi vun de meeschte Leit haut geschriwwen gët, mä och Morphologie, däitsch Formenlehre an d'Syntaxe, Sazbau. — An zwou Héichsproochen geschriwwen, franséisch an däitsch stin eent vis-à-vis vun deem aneren, mat ville Beispiller, as et Buch, dat jiddereen sech sollt uschaffen, absënns déi alleguer, déi sech mat Lëtzebuergesch ofgin an ofgi mussen. Am Fong as et en Dauereschued, datt d'Vokabelen nôt méi aus der 2. Oplag mat eriwwegeholl si gin. Et wir ze wënschen, datt dat nach géif geschéien, néideg a gutt wir et: fir nozesichen a fir ze schreiwen. Ze wënsche wir awer och, datt dës Oplo vun der Grammatik an d'Schoulen an an all Bibliotéike kéimen, zemol se spottbëlleg as. Ernimme mer dach nach de Kapitel vun der Dialektgeographie mat den Aufsätz: *Koiné* (wat as dat?), *Lokaldialekter* an déi 16 Sproochkaarten: wéi seet ee wou fir dat an dat Wuert?

Dës nei Oplag, grad ewéi déi 2. vun 1968, huet de Léon Senninger nees durchgekuckt an d'Notize vum Robert Bruch matverschafft. D'Aarbecht as ganz gewëssenhaft an exakt gemaacht an et bedauert ee ganz vill, datt de Léon Senninger nët méi ka mat erliwwen, wéi de Verkaf vun dëser 3. Oplo virugeet. De Léon Senninger as ugaanks September an der Vakanz zu Blankenberge durch en Häerzschlag gestuerwen. Loosst iech dës 3. Oplo an de Bicherbuttécker weisen, bliedert emol dran a schaaft iech s' un. Et gët iech nët leed.

hr

Äntwerten op »E Spill mat Wieder«

Déi Reimer a Spréch, déi verschiddene Leiden an enger vun denen dräi Definitiounen zougeschriwwen si gin, sin natiirlech nët vun hinne; si sin extra fir dës Geleënheet fabrizéiert gin.

Déi Nummere an Klame verweisen op de Band an d'Säit vum Lëtzebuenger *Dixionär*, wou eventuell weider Eenzelheten ze fanne sin.

- I. *Hannackeren*: c) stëmmt (II, 112).
- II. *Dauwentaaschtert*: a) (II, 150, ënner »Héngertaaschtert«).
- III. *Hirlitz*: a) (II, 163; Kierelter: II, 346). Och: Tirlitz.
- IV. *Dauschkaul*: a) (I, 186) eng Steekaul, an deer Dausteng (=Tuffsteng) gebrach gin.
- V. *Hoossel(t)*: b) (II, 175).
- VI. *Huelkäik*: a) (II, 182); den »Egide Manternach« a sei Buch si pur Fantasi.
- VII. *Mastéideg*: b) (III, 98).
- VIII. *Bréimespill*: b) (I, 150).
- IX. *Frounekräiz*: eng Fal; keng Definitoun stëmmt. E Frounekräiz (I, 417) as e Kräiz wat op der Gewan eng Grenz markéiert. D'»Léierchen« (Edit. Actioun Lëtzebuergesch, 1973) huet och keng 820 Versen.
- X. *Kréckerleng, -lek*: eng Fal; dat Wuert gët et nët.
- XI. *Horass*: déi dräi Äntwerte si richtig (II, 175).
- XII. *En as mat den Taarten eraus komm*. c) (IV, 315).

Péiter Faber

Generalversammlung

D'Generalversammlung vun der Actioun Lëtzebuergesch as *samschdes, de 25. Januar 1975 ëm dräi Auer* am Sall vum *Café du Commerce* um 1. Stack, op der Plëssdarem (Place d'Armes) zu Lëtzebuerg. Op dem Programm as:

1. Usprooch, Rapport iwwer dat, wat am leschte Joër gemaacht as gin vum Präsident Lex Roth;
2. Rapport vun der Keess (R. Faber) a vun de Keesskontrolleren;
3. a) Wal vun engem Drëttel vum Comité.
An der Austrëtsseri sin d'Hären: Malané Charel, Rinnen Heng, Schroeder Mätti.
Nei Kandidate kënnen sech bis virun der Versammlung beim Präsident mellen;
b) Wal vu Keesskontrolleren;
4. Programm fir 1975. Virschléi a Wënsch.

De Comité wir net méi wéi frou, wann der zu vill dohinne kéimt.

Lex Roth, Präsident

Laure Wolter, Sekretär

D'Mëmbersgeld as erfall.
Schéckt et gaangs an.

Errata:

Deckelsäit: 1974 amplaz 1973

Säit 2, 1. Kolonn, 2. Ofsaz, Zeil 9: 227 amplaz 127

Säit 19, 1. Kolonn, 4. Ofsaz, Zeil 3: 1907 amplaz 1901

Actioun Lëtzebuergesch, Postkëscht 98, Lëtzebuerg — Postscheck 6644 — Kont bei der Spuerkeess, Lëtzebuerg 1000/7250/4

Präsident: Lex Roth, Dunant-Strooss 14, Esch-Uelzecht, Tel. 54 77 87

Sekretär: Laure Wolter, Collart-Strooss 22, Beteburg (Bettembourg)

Caissier a Verlag: René Faber, Barriär- (de la Barrière) Strooss 14, Lëtzebuerg-Märel (Merl)

Redaktioun: Eis Sprooch, Heng Rinnen, Bëschstrooss 32 (rue de la Forêt), Lëtzebuerg-Zéisséng (Luxbg.-Cessange) Tel. 48 61 37

Drock: Kremer-Muller & Cie, Gaarde-Strooss 56, (rue des Jardins), Esch-Uelzecht, Tel. 521 85

Cotisatioun 1974: op d'manst 100 Frang; Kollektivmëmbren: 300 Frang; Stodenten: 50 Frang

(Well d'Post déi Lëtzeburger Nimm vun eise Stroossen an Dierfer net all kennt, as et gutt, wann een de franséieschen derbäi schreift.)

**Dréit et sech ëm d'suen ?
Dann am beschte no eiser devis:
vertrauen géint vertrauen !**

BEZUELEN A BEZUELT GIN

E Kont-Courant
E Loun-a Pai-Kont

— Einfach
Liicht - sécher

GESPUERTE SUEN

Spuerkont ouni ze kënnegen
Spuerkont op Termäin
Depotschäin

— Déi meescht
zënsen am
ganze Land

BRAUCHT DER SUEN

fir lech perséinlech
fir ze bauen
fir d'Geschäft
op Hypothék

— Huerteg
an diskret

**CREDIT
EUROPEEN**

ESCHER STROOSS LËTZEBURG
ODER SÉNGE FILIALEN

**Mam Crédit Européen
schafft et sech gutt.**